

Branislav Nušić
(1864-1938)

Narodni poslanik

(komedija, 1883)

Lica:

Jevrem Proki
Pavka, njegova žena
Danica, njihova kći
Spira, Jevremov pašenog
Spirinica
Ivkovi, advokat
Gospa Marina, njegova tetka
Sekuli, policijski pisar
Jovica Jerkovi
Simona Soki
Sreta
Prvi
Drugi građanin
Treći
Govornik iz naroda
Mladen, pokušaš Jevremov
Kafanski momak
 andarm
Šegrt

in prvi

Soba kod Jevrema Prokija. Vrata sa desne strane i u dnu.
Na levom zidu dva prozora, na svakom iste zavese i
saksije sa cvećem. Izmene u prozorima inder sa anilskom
zastirkom sa strane bolje drvene stolice. Izmene u prozora
veliko ogledalo u zlatnom ramu. U uglu izmene u ovog zida

izadnjeg, ve a gvozdena pe , koja se lo i spolja. Izme u pe i i vrata orm an sa fiokam a, a više orm ana kredom ra ene slike, Jevrem ova i Pavkina. Na orm anu vazna sa cve em , figurice od gipsa, ve i sat, šatule od bom bona, slike u ramovima sa naslonom i druge sitnice. Na desnom zidu, od publike pa do vrata, m ali eta er na tri sprata i na njem u šoljice, aše i još pogdekoja sitnica. Na sredini sobe sto sa kupovnim aršavom i oko njega stolice. Na dnjim visi sa plafona ve a lam pa.

Palana ka soba iz osam desetih godina u iji se stil uneo i ukus devojke koja je pogdešto prim ila od laze i rodbini u Beograd.

I PAVKA, DANICA

PAVKA (dolazi iz desnih vrata, pa kad vidi da nikog nema u sobi, odlazi vratima u dnu, napolje): 'Odi ovamo! uješ li, ovam o kad ti ka em !

DANICA: (ulazi).

PAVKA: Ti opet? Jesam li ti hiljadu puta kazala ne u da te vidim tamo!

DANICA: Bo e, m ajka...

PAVKA: A m a, nem oj ti m eni: "Bo e m ajka!" Ne u da te vidim tam o kad nem aš posla, pa to!

DANICA: U inilo m i se da je pala saksija.

PAVKA: Pala saksija, hm! Nije nego još nešto! Š to se m eni ne u in i da je pala saksija!

DANICA (gun a): A , ve ...

PAVKA: Š ta ka eš?

D A N I C A : N išta!

P A V K A : S lušaj ti! M oja m ajka nije vuk la rep za sobom , nisam ga ni ja vuk la, pa ne dam ni ti da ga vu eš! N e dam , razum eš li m e...

D A N I C A : B o e, majka, kakav rep?

P A V K A : N ego šta, ako te uzm e svet u usta?

D A N I C A : E h, ve svet...

P A V K A : Svet, dabome!

D A N I C A : A M ica A nti eva, je l' im ala ovo lik i rep, pa šta? O pet se udala!

P A V K A : N e u ja tebe s repom da udajem , razum eš li? I ne na e drugu da m ika eš nego M icu A nti evu! Š to m i ne ka eš za R osu Janji evu? E to, baš krasna devojka, pa kako je prošla? U ze je svet u usta pa a-u, a-u, a-u... te eno i sad sedi i broji dane.

D A N I C A : B roji dane zato što nem a da izbroji pare, a da ima...

P A V K A : I da ima, boga mi, kad svet uzme na zub?

D A N I C A : A po em u im a m ene svet da uzm e na zub?

P A V K A : P o tom e, vidiš, što ti se svaki as in i da je pala saksija... a on m lad ovek!

D A N I C A : Znam, al' ovo je drugo!

P A V K A : P o em u drugo, ni po em u. N ije da ka eš da je ovek otvoreno kazao, nego tako bila njegova tetka dva-triput, progovorila o tom e, raspitivala koliko nosiš i... eto, to. S am o razgovor i ništa više. O cu ak nisam ni govorila šta im am da m u govorim prazne re i.

DANICA: Nisu to prazne reči.

PAVKA: Nego šta su?

DANICA: Ja znam da nisu.

PAVKA: Ti znaš? Kazao ti valjda? A ma, ja sam kriva, niko drugi nije kriv nego ja.

DANICA: Šta imaš ti da budeš kriva?

PAVKA: To što sam se stegla kao kukavica pa hoću da uštedim. "Izdaj, Jevreje, dve sobe nama je mnogo pet soba, šta e nama pet soba." A eto ti sad, uselio ti se u kuću mladovek, a imaš devojkicu u kući, pa sad trljaj glavu!

DANICA: Svojedno, da nije on, uselio bi se drugi.

PAVKA: Uselio bi se, jest, al' je mogla da se useli kakva familija. O vako... jesi li ušla, neka popadaju sve saksije, ne u više da mi izlaziš tamo! A ne znam ništa emione saksije u hodniku, une e ih Mladen još danas u kujnu.

DANICA: Uh, saksije u kujnu!... Neko kuca. Izvol'te!

II

SIMASOKI, PREAŠNJI

SIMA (*na srednja vrata*): Dobar dan elim.

PAVKA: Dobar dan.

SIMA: Je li gospodin kod kuće?

DANICA: Nije!

SIMA: Hteo sam, znaš... a ti si njegova gospođa?

PAVKA: Jeste!

SIM A : H teo sam , znaš da ga zam o lim nešto . B aš... ako ho eš, gospo o, m o lim ti se, progovorim u i ti. R eci mu, kum im ga bogom , neka m e ne goni to liko ! I da je zašto , nego nizašto ! R eci m u dolazio S im a Soki , onaj što ga goniš zbog ene...

PAVKA (*iznenadi se*): Zbog ene?... (*prekrsti se*) A m a šta govoriš, ove e i prijatelju, zar te m o j m u goni zbog ene?

SIM A : ... R eci m u nije ovek kriv ! Jedanput-dvaput što je isprebijao enu, to to liko . A ko e je i isprebijati ako ne e m u ?

PA V K A : Ja ne znam o em u ti to govoriš?

SIM A : A m a, evo šta je . O dbegla m i, znaš, ena . V eli tu em je, a nije, boga m i ! Jest, digao sam ruku, nije da nisam ! Al' onako dva-triput, kao što i prili i m u u ; al' nije, da ka eš, dušm anski . Pa ona sad ka e: dosadilo joj, i otišla od m ene, kao da e negde na i bolje . N ego tako, enska pam et ! Pa otišla pravo u advokata, te tvoj gospodin tu i mene za tešku povredu i sad m e goni kao vuka po planini .

PAVKA: A, to je? (*isto joj lakne*)

DANICA : T i si pogrešio vrata . N e sedi ovde advokat .

SIM A : Nego?

DANICA : E vo ovde, ova druga vrata . O di, pokaza u ti .

PA V K A : A m a, nem o j ti da m u pokazuješ . (*Simi*) E vo ovde, isti hodnik, samo ona druga vrata .

SIM A : E , oprostite, ja vidio , znaš, firm u na ku i pa mislim... ova druga vrata, je l'?

DANICA: Jeste!

SIMA: E, hvala, oprostite! (*odlazi*)

III

PAVKA, DANICA

PAVKA: Ja ne znam sam o zašto taj ovek ne napiše na svoja vrata: Advokat. Ovde je advokat i da izmoluje onaj prst (*pokazuje poznati prst iz oglasa*), nego tako, svaki as nam dolaze! I što do e - ništa, nego što me prestravi...

DANICA: Pa ima dole na ulici firmu.

PAVKA: Ima na ulici, ali nema ovde. A kazao mu je Jevrem da metne i ovde, pa eto...

IV

JEVREM, PREAŠNJI

JEVREM (*u lazi zabrinut, puni mu džepovi novina; im u e, dije znak Pavki da ukloni Danicu, a ona da ostane*).

PAVKA (*razumela ga je, pa se okreće Danici*): 'Ajde, ocu kafu!

JEVREM (*posle izvesne pauze, pošto je razm išljao malo*): O vaj... Pavka... im am nešto va no da ti ka em ...

PAVKA: A ja opet tebi...

JEVREM: A ma ostavi ti, ovo što ja im am da ti ka em m nogo je va nije. D ak le, idem od ju tros ja aršijom ...

PAVKA: B aš kad pom enu, a što, boga ti...

JEVREM: Ta ne prekidaj me!... Eto, sad moram opet iz po etka. D ak le, idem ja ju tros aršijom, a gospodin na elnik, pa tek m eni spusti ruku na ram e, pa veli...

PAVKA: A, znam šta je, izbori...

JEVREM: Evo ti sad, kakvi izbori?

PAVKA: Se am se, znaš da ti je gospodin na elnik spustio ruku i prošle godine kad su bili opštinski izbori.

JEVREM: A ma nije to, nego ovek me upita: kako, kako, gazda - Jevreme?

PAVKA: Pa to je to što ti ja ka em . im se pribli e izbori, on tebe pita: kako, gazda-Jevreme? (*spazi mu novine*) U ostalom , što te i pitam , kad eto ti puni d epovi novina?

JEVREM: To onako.

PAVKA: Nije onako, Jevreme. Znam ja tebe. Kad je onako , ti ideš u kafanu , popiješ kafu i pro itaš novine . A i ne itaš ih , nego sam o oglase . A kad do u izbori , ti nabiješ novinam a d epove pa se zariješ u njih , a du an o klin.

JEVREM : Eh , eh ... T i opet preteruješ!

PAVKA: Ama kako preterujem! Pa eto, otkud ti sad, u ovo doba ku i? G de je sebe podne!

JEVREM : D ošao , znaš , da pro itam novine . S tig la , pošta , a u du anu larm a pa ne m ogu da itam .

PAVKA : E to . Je l'ka em ja ! O stavio du an da ita novine ! B aš pravo da ti ka em , Jevreme , kad do u ti izbori , a m eni isto sm rkne .

JEVREM : E to ti sad ! A šta im a tebi da sm rkne?

PAVKA: Tako. Ne mili mi se. Da si ti kao drugi ljudi, da odeš na dan izbora pa da g lasaš , 'ajd ' , 'ajd ' ! N ego se sav predaš i prom eniš , postaneš drugi ovek . D igneš ruke i od

du ana i od ku e.

JEVREM: E, nije nego... Bolje idi ti pa mi skuvaj kavu. Znaš kako je, sla e se itaju novine uz kavu.

PAVKA (*polaze i*): Dobro, Jevrem e. A l'ka em tine volim kad nai u ti izbori, pa to ti je! (*odlazi*)

V

JEVREM, DANICA

JEVREM (*vadi novine iz džepa i stavlja ih na sto seda, savija cigaretu, pripaljuje, razvija novine i razgleda ih*): "Re -dve uo i izbora." (*ita dalje u sebi*)

DANICA: (*donosi kafu i stavlja na sto*).

JEVREM : Deder, boga ti, kad si tu, pro itaj, sve, ovo! Nešto m i m nogo zam ršeno. (*daje joj povine, ozna uju i m esto koje želi da m u se ita, a on ustaje i sluša šetaju i*)

DANICA (*sedne na njegovu stolicu i ita*): "Evolucija jednog društva zavisi esto i u m nogom e od napora i podviga pojedinaca, kada isti podvizi harm onišu sa socijalnim potrebama i savremenim te njama toga društva."

JEVREM : N e m ogu da razum em šta je kazao, al'vidi se, lepo je kazao.

DANICA (*ita dalje*): "Te nje su pak m odernog društva: stalno suzbijanje konzervativnih institucija, zasnovanih na predrasudama i nemoralnim principima, koji pojam li nosti stav ljaju nad pojmom opštosti, solidarnosti i jednakosti" ...

JEVREM (*više sebi*): Pametni, brate, ti novinari. P išu , itaju i razum eju sam i sebe. (*glasno*) Kakav beše naslov tom e lanku?

DANICA (*ita*): "Re -dve uo i izbora."

JEVREM : Pa to, dabome! Šta ima vazda tu da piše kad se iz naslova vidi da su skoro izbori, a to je najglavnije. U ostalom, ak ikad bi druk iji naslov bio, znam o m i i sami da su skoro izbori, ne mora to kroz novine da nam se ka e. A ,deder, ovaj, prev mi unu tra.

DANICA (*otvori novine*).

JEVREM : Im a li što?

DANICA (*ita*): "Rusija".

JEVREM : Presko i!

DANICA (*ita*): "Engleska".

JEVREM : Presko i i Englesku. Vidi-der ti tamo, u dnevnim vestim a, da nije ko od bivših m in istara ušao u dvor, jer, znaš, im bivšim in istri po nu da u u u dvor, onda znaj da e biti krize!

DANICA (*razgleda dnevne vesti i ita naslove u sebi*).

VI

IVKOV I ,PRE A ŠN jI

IVKOV I (*pošto je kucao*): Izvinite!

DANICA (*hitno ustaje*).

JEVREM : A ti si, gospodine Ivkovi u? Izvoli!

IVKOV I (*Danici*): Hteo sam da se izvinim! Vas opet uznemiravaju moji klijenti?

DANICA : D a. M alopre je bio jedan koji se, sirom ah, ali

da ga gonite kao vuka!

IV K O V I : He, šta ete! Takav je naš posao. Ali, ne e vas više uznemiravati. (*vadi iz džepa jednu tablicu na kojoj piše: Advokat*) im ste me opomenuli, gazda-Jevreme, ja sam narudio, ali, eto, tek sad stiglo!

JEVREM : E, baš dobro! Prikucaj ti to lepo na svoja vrata, da te lakše na u tvoje mušterije!

IV K O V I : Hvala bogu te je stiglo. Ne ubiti ovde dva-tri dana pa bi vas još više uznemiravali.

DANICA : Ne ete biti ovde?

IV K O V I : Da, moram malo do Beograda, zbog izbora. Na dan-dva samo.

JEVREM (*trgne se*): Zbog izbora, je l'?... Aha, aha! Dakle, misliš zbog izbora u Beograd. Hm, hm! (*m aše za le im a rukom Danici da se ukloni iz sobe*)

IV K O V I : Morau!

JEVREM: Pa jeste! (*m aše energije nije Danici, koja ga prvi put nije dovoljno razumela*)

DANICA (*pošto ga je razumela*): Izvinite, ja moram majci, zvala me još malopre, a ja se zadržala. Klanjam se! (*odlazi*)

IV K O V I : Dovi enja, gospo ico!

VII

JEVREM , IV K O V I

JEVREM (*pošto su ostali sami*): Ovaj... šta sam hteo da te pitam, gospodine Ivkovi u? A, tako, a... ideš malo u Beograd, a?

IV K O V I : Pa da, se vidim s prijateljima, da

razgovaramo.

JEVREM : Da razgovaraš... o izborima, je l'?

IVKOV I : O izborima, o kandidatu.

JEVREM : Kako o kandidatu? Zar nije Petrovi vaš kandidat?

IVKOV I : On je bio prošloga puta. Ali sad, vide em o...
mo da ne em onjega.

JEVREM : Ho ete novoga?

IVKOV I : A vi?

JEVREM: Pa, znate...

IVKOV I : O pet Ili a?

JEVREM : Ka u: on je najbolji!

IVKOV I : A ma ja ujem da Ili ne e ovom prilikom biti
biran.

JEVREM: Kako to?

IVKOV I : V ive znate da je na elnik u zavadi sa Ili em ,
pa... ko zna kako je on to gore, u Beogradu, predstavio,
tek uo sam da je na elnik jednom svom prijatelju rekao:
ja izbrisah Ili a!

JEVREM : G le, m o lim te, baš tako rekao?

IVKOV I : Ka u, ak, da je na elnik dobio poverljivo
pismo iz Beograda da na e kakvog mekšeg kandidata.

JEVREM (*radoznao i prijatno iznena en*): Mekšeg?

IVKOV I : Pa da. O nako ... sav itljiv ijeg, pogodn ijeg .

JEVREM (*razm išlja, a li m u se og leda zadovoljstvo na*

licu, on govori više sebi): Hm! Gle, molim te! A ko bi to mogao biti? (*glasno*) Šta ti misliš, gospodine Ivkoviću, ko bi od naših bio onako mekan?

IVKOV I (*sm eše i se*): Ne znam , al' to e ve znati gospodin a elnik!

JEVREM : Pa jeste što ka eš, on e znati! A ti baš m isliš: ne e Ili biti biran?

IVKOV I : O no , znate kako je , i Ili im a svoje ljude , pa ako udari u stranu , m o e svašta biti!

JEVREM: A to bi vi kao voleli, da on udari u stranu?

IVKOV I : Pa , pravo da vam ka em , voleli bi!

JEVREM: E, to ti ne valja, gospodine Ivkoviću. Ne valja ti što si otišao u opoziciju , a sad se još raduješ n za Ili a . K am o sre e, kako sedim o u istoj ku i, pod istim krovom , da sm o još i u istoj partiji, pa da prijateljski razgovaram o , a ovako...

IVKOV I : Pa m im o em o prijateljski razgovarati, a ne biti u istoj partiji.

JEVREM : M o em o , ne ka em da ne m o em o . M ogu ja tebi, na prim er, da ka em : gospodine Ivkoviću , skupe šljive ove godine. A ti m eni da odgovoriš: jest, skupe su! Pa tako m o em o da razgovaram o i o orasim a i o jare im ko am a. A li kad treba da progovorimo o politici, kako m o em o prijateljski da razgovaram o kad sam ja vlada, a ti opozicija?

IVKOV I : Pa m i ne m oram o razgovarati o politici.

JEVREM: Pa ne moramo svaki put, al' kad su izbori, kako m o eš da ne razgovaraš o politici? O em u eš drugo da razgovaraš kad su izbori?

IV K O V I : Pa ako progovorim o i o izborim a, gazda-
Jevrem e, budite uveren i da u ja uvek um eti da sa uvam
prem a vam a sve poštovan je.

JEVREM: To jest, to ti priznajem. Iako si ti iz druge
partije, ja te, vidiš, sam o politi ki m rzim , a onako, u duši,
ja te volim.

IV K O V I : H vala vam , gazda-Jevreme! I ja se, pravo da
vam ka em , u vašoj ku i ose am nekako kao kod svoje
ku e, kao da ste m i roditelji i vi i gospo a Pavka...

JEVREM: E, pa onda, kad se tako ose aš, baš da te nešto
zapitam. Reci ti meni (*zaviru je u novine*) šta e to re i
"individua"?

IV K O V I : Zna i osoba. Ja sam , na prim er, individua, vi
ste individua!

JEVREM: A je li moja Pavka individua?

IV K O V I : D a!

JEVREM : E , hvala ti. To sam znaš hteo da te pitam. A
veliš na elnik dobio poverljivo pism o da na e m ekšeg
oveka?

IV K O V I : Tako se uje!

JEVREM : M o e! M o e!

IV K O V I : D ozvolite, odoh ja da zakucam ovu tablu.

JEVREM : E , ako , ako! Zbogom , gospodine Ivkovi u!

IV K O V I : Zbogom , gazda-Jevreme! (*odlazi*)

VIII

JEVREM , ŠEGR T

JEVREM (*vra a se i stane nasred sobe zam išljen; na licu*

m u se ocrtava briga koja ga sve više obuzim a; uzim a šešir i hteo bi da po e, ali se kod vrata ustavi, vra a se i seda na stolicu brižan).

ŠEGR T (*nosi jednu du ansku kesu od hartije i na njoj nešto napisano*): Gazda! Poslao kalfa Joca.

JEVREM (*ita, prim i u i i od m i u i kesu od o iju*): 'Odi ovam o, ti im aš bolje o i. Je li ovo "F"?

ŠEGR T (*gleda duže*): M o e gazda, a m o e da bude i "R ", a m o e i "K ".

JEVREM : K a i kalfa-Joci, drugi put kad ho e nešto da napiše, neka uzme kesu od dve kile pa neka krupnije piše. (*na težu i ita*): "G ospodin Sekuli pisar m oli dve banke zajm a, vrati e su tra." (*sam sebi*) svi oni su tra vra aju , nego... (*razm išlja*) M o e m i on sad i zatrebati. (*piše na drugoj strani kese*): "D a j m u!" (*da je kesu šegrtu*) Na nosi, ovo kalfa-Joci.

ŠEGR T : A uvra ao u du an i gazda Jovica, pitao za tebe, gazda.

JEVREM: Dobro!

ŠEGR T (*sretaju i se na vratima sa Jovicom*): A, evo ga! (*ode*)

IX JEVREM, JOVICA

JOVICA (*s vrata*): A ja svratio u du an, pa ka u m om ci otišao ku i.

JEVREM: Otkud ti?

JOVICA : O tkud? O tud, naišao, naneo m e vetar!

JEVREM: Sedi! (*odlazi desnim vratima*) Danice, deder još jednu kafu.

JOVICA (*sedajući*): Imam, znaš, neke napoleone, pa rekoh da ih ne dajem iz ruke dok tebe ne pitam za kurs.

JEVREM: More, drugom ti taj kurs, nemoj meni! Bajagi nisi mogao u aršiji da se priupitaš, nego potegao ovamo da me na eš, kao da ja svaki dan sam o napoleone prevr em preko ruke. Nego, ako si došao za neki posao, a ti govori!

JOVICA: Pa... pa i za posao. Ti imaš, znaš, neke jare koje. Jedanput si mi se alio - ne znaš šta eš sa njima. pa, rekoh, ja u skoro u Beograd...

JEVREM: A ma otkud ti, bre, brate, koje padoše na pamet! Otkad koje bile pa bitisale! Nego ti uvek tako: obilaziš devet sokaka dok stigneš u kuću u koju si pošao. Dugo si ti došao, nisi za koje!

JOVICA: Ništa drugo, nego za koje!

JEVREM: E, pa, deder sad, nemoj da mu ka eš! Pa jesi li ti, bre, pio alvaluk kad sam ih prodao?

JOVICA (*kao bajagi dose a se*): Pa je l' to za koje bilo?

JEVREM: Nije, nego za drenjine!

JOVICA: Ja smeo s uma.

DANICA: (*donosi kafu, ostavlja i odlazi*).

JEVREM: More, nisi smeo s uma, nego - znam ja tebe. Ako ho eš da kupiš konja, a ti prvo poneš razgovor o obrucima i buradima.

JOVICA: Pa, znaš kako je, trgova ki red koliko da se otpone razgovor. A ... jesi li silazio od jutros u aršiju?

JEVREM: Jesam.

JOVICA: Pa bi e onda i da si uo što?

JEVREM: A šta im a da se uje? Im a l' što novo?

JOVICA: Z naš, idem ja jutros aršijom, a na elnik, pa tek spusti meni ruku na rame...

JEVREM (*iznena eno i surevnjivo*): A m a, na ije ram e?

JOVICA: Spusti ruku meni na rame.

JEVREM: Ko spusti?

JOVICA: G ospodin na elnik.

JEVREM: Ama i on, koga god sretne, a on mu spusti ruku na ram e! Pa šta ti veli?

JOVICA: Veli: "Boga mi, gazda-Jovice, ne stoje dobro stvari!"

JEVREM: Koje stvari?

JOVICA: Pa o politici m i govori ovek.

JEVREM: A što ne stoje dobro?

JOVICA: V eli: "O ni naši u B eogradu kanda ne bi hteli više da im Ili bude poslanik."

JEVREM (*kao bajagi iznena en*): E, boga ti, kako to?

JOVICA: E to, tako m i ka e ovek od re ido re i.

JEVREM: Ja to, bogm e, ne verujem. Š to, brate! Ili je baš ovek na svom e m estu.

JOVICA: E, vidiš, on im a tam o gore nije na svom e m estu!

JEVREM : Pa sad? Šta ka e gospodin na elnik?

JOVICA : Veli, moram o na i drugoga!

JEVREM: Jes', drugoga, kao da ovde rode poslanici na vrbi, pa mi samo da uzberemo.

JOVICA : A kad se ovek zrelo razmisli: zašto kao ne bi mogao i ko drugi?

JEVREM (*podozrivo*): Mogao bi, neka em da ne bi mogao, ama dederk a iko?

JOVICA (*bajagi razm išlja*): Mogao bi... E to, M ita A rsi !

JEVREM : Pa je l' ovek pod ste ajem ?

JOVICA: A Jova Crvljanin?

JEVREM: Pa je l' ukrao testament i bio u apsu?

JOVICA: A pop Pera?

JEVREM : On jeste. A ko tam o u skupštini treba zinu ti, pop ume da zine pa da ga majci olako ne zatvori usta. Ali, brate, odveš e svastiku u B eograd, pa e da nam puca bruka.

JOVICA: To jeste!

JEVREM: Pa posle, brate, u Beogradu ima mnogo muzika, a on, im u je muziku m ora povesti kolo, pa m akar to i o zadušnicam a bilo. A to još ovde i biva, ali tamo...

JOVICA: Pa onda, ne znam koga bi?

JEVREM (*podozrivo*): Ne znam ni ja.

JOVICA : Jer tu treba na i oveka, ali takvog da m u se ne vu e rep. A gde ti je danas takav? E to, na prim er, m islio

sam nešto i na tebe...

JEVREM (*prestravi se*).

JOVICA: Pa mu znaš do e nezgodno zbog onog špiritusa.

JEVREM: Kog špiritusa?

JOVICA: Onog, znaš što ka u da si švercovao.

JEVREM (*uvre eno*): S lušaj ti, ako i ka u za m ene da sam švercovao špiritus, ja dr avu nisam ošteti o. Ja sam kaznu pošteno platio, a za m ene bar ne ka u da sam liferovao vojsci crknuto meso.

JOVICA: E to ti sad! Sad pa da po nem o da se vre am o. N isam ja zato, brate, došao, nego sam došao kao ovek i kao prijatelj da se razgovorimo kao ljudi.

JEVREM: E pa, razgovaraj kao ovek, a nem o j da m i pom in ješ više špiritus, kad o tom e nem a više ni akata.

JOVICA: Pa nema dabome, kad ih je pisar za pet banke pojeo.

JEVREM: Ako ih je i pojeo, akta je jeo, a nije crknuto meso. I u drugom svetu m o e inovnik da pojede akta, ali nigde u svetu nema da vojska jede crknuto meso.

JOVICA (*korsem diže se*): E, pa da idem ja!

JEVREM: A m a, što da ideš?

JOVICA: Pa kad ti jednako navr eš na uvredu!

JEVREM: A m a nije ja, nego ti jednako navr eš na špiritus.

JOVICA: Ostavi, boga ti, to, pa da razgovaramo kao ljudi.

JEVREM: Pa sedi, de!

JOVICA (*seda, pa posle izvesne pauze*): Vidiš, Jevreme, a znaš i sam, poslovi više ne idu. Razlabavilo se nešto pa ne ide. O krpiš s jedne strane, a raspara se s druge... Ne ide, pa to ti je...

JEVREM: Jest, stalo!

JOVICA: Stalo, bome, pa mora ovek hteo-ne hteo, da gleda ako može s koje druge strane da se spomogne te da izađe nakraj.

JEVREM: Nemisliš valjda u slu bu?

JOVICA: Da mi ne da bog!

JEVREM: E, pa šta drugo može?

JOVICA: Znaš, mislim se nešto i velim, ako si mi ti prijatelj, ti i još dva-tri u aršiji, te ako htednete da me pomognete... Velim, znaš, ovo je sad dobra prilika... Kad bi nam estio Ilija nešto otišao u Skupštinu.

JEVREM (*prenerazi se*): Poslanik da budeš?

JOVICA: Pa velim, Jevreme, nisam da ka eš ovek vezan. Umem da se razgovaram, umem da se na em, imao sam, hvala bogu, poslao i sa vlastima, pa znaš, nisam baš utao a on da mi zapisuje šta ho e, nego sam i sam govorio. Pa velim... Mogao bi', zašto da ne bi' mogao! A ti znaš mene, nisam od onih koji se ne e odu iti. Spomoi u se i ja, ali odu i u se i prijateljima, znaš kako je kad si poslanik... Pa... (*zastane i posmatra Jevrema*) Šta veliš ti na to, Jevreme?

JEVREM (*ustao je i uznemiren šeta ekaju i nestrljivo da Jovica svrši govor*): Pa je l', to si ti došao?

JOVICA: Pa to.

JEVREM : U ha, a po eo od kursa, pa na jare e ko e, a svršio sa kandidacijom !

JOVICA: Pa velim...

JEVREM: Jesi li ti o tome govorio sa gospodinom na e lnikom ?

JOVICA: Nisam!

JEVREM: A jesi li govorio drugom nekom?

JOVICA: Nisam, rekoh prvo da razgovaram s tobom, pa onda...

JEVREM : ... Pa onda nikom više i da ne govoriš! M eni pa nikom više. V odu da m etneš u usta i da ne otvoriš usta više. D a ostaviš m eni stvar, i sa na e lnikom m eni da ostaviš i sa celim svetom m eni da ostaviš, a ti da se ne m ešaš.

JOVICA (*ohrabren*): A ti pristaješ?

JEVREM : K ad ti ka em , m eni da ostaviš stvar, a ti da se ne m ešaš više.

JOVICA: E, velika ti hvala na tome, Jevreme! Rekoh ja: sa Jevremom treba prvo da razgovaram, pa ovaj... i to da ti ka em ... A ko ti je po em stalo do toga, a ja pristajem i da podelim o, da m e pustiš prvo m ene jedno dve godine, koliko znaš da se pom ognem , pa posle ti idi, ako ho eš, u Skupštinu. E vo, ako ho eš i ugovor da pravim o.

JEVREM (*šeretski*): Jok , m ore, što e m eni to! Posao m i, hvala bogu, dobro ide, pa što da tra im preko hleba poga e.

JO V IC A : Pa jeste, pravo ka eš.

JEVREM : D rugo ti! Posle, što ka eš, ti um eš i da se na eš, um eš da govoriš...

JOVICA: Jest!

JEVREM : I ako m e sam o poslušaj.

JOVICA : Š ta da te poslušam ?

JEVREM : D a odeš odavde pravo u du an, pa ni luk je ni luk m irisao. N ikom e ni re io tom e. I ako te pripita ko: šta -m isliš, ko, da bude poslanik, a ti da m u ka eš: šta se to m ene ti e ja gledam svoja posla, a kog narod ho e taj neka ide! Je l' tako?

JOVICA: Tako je!

JEVREM : I tako eš da radiš?

JOVICA (*d ižu i se*): Pa tako, kad ti ka eš da je tako bolje.

JEVREM: A za dalje je moja briga. Ti samo nakrivi kapu pa ekaj m andat!

JOVICA (*po laze i*): Pa ja, pravo da ti ka em , u tebe sam se i nadao.

JEVREM (*ispra aju i ga*): I ne treba ti drugi!

JOVICA: E, pa hvala ti, Jevreme! (*odlazi*)

JEVREM (*za njim*): Pravo u du an i nikom ni re i!

H

JEVREM, MLADEN

JEVREM (*vra a se nervozno uzbu eno i ide pravo ka levim vratima*): Mladene! (*pauza*) Pavka, pošlji m i, boga ti Mladena. (*stade nasred sobe i duboko se zamisli*)

MLADEN: Zvao si me gazda?

JEVREM : Idi preko , znaš onoga gospodina Sretu !

MLADEN. A znam!

JEVREM: Ako nije tu preko, a on je u "Nacionalu", idi pa mu kaži: zamolio te gazda Jevrem da dođe s asom na jednu kafu. Jesi li razumeo?

MLADEN: Jesam! (*ode*)

XI

JEVREM, PAVKA

PAVKA (*dolazi zdesna*): Slušaj, Jevreme, vidim ide preko pijace gospa Marina, izvesno će ovamo.

JEVREM : Pa neka dođe.

PAVKA : A ma htela sam baš da tika em : ne znam da li si ti namirisao zašto ona u poslednje vreme dolazi tako često k nama?

JEVREM : E to ti sad! Šta ja imam tu da nam irišem ?

PAVKA : Pa nemaš šta, dabome, kad si zavukao nos u politiku.

JEVREM : To da mi neka eš drugi put. Gde ja zavlaćim nos neka ga zavlaćim . Ja znam šta radim !

PAVKA : E to, nemoj se s tobom nida se razgovarati o porodičnim stvarima, kad ti odmah... ne znam ništa sam poela da govorim .

JEVREM : Pa to: da li sam što god namirisao?

PAVKA : Jest, to! Ti znaš valjda da je ta gospa Marina nešto rodovom gospodinu Ivkoviću?

JEVREM: Ako!

PAVKA: A nešto mi se mnogo raspituje o Danici i hvali gospodina Ivkovića uopšte... Prekju em i ak rekla: "Boga mi, gospa Pavka, da gledamo mi da se orodimo!" E to, tako mi je u o i rekla.

JEVREM (*koji nije ni slušao njeno kazivanje, već je sam o rasejano gledao*): Pa šta se to mene ti e?

PAVKA: Bo e, Jevreme, pa govorim ti o tvome detetu!

JEVREM: Otkud je gospa Marina moje dete? (*izvadio novine i razgleda*)

PAVKA: A ma, ne ona, ove e, nego... u li ti, boga ti, što ti rekoh, šta mi je ena prekju e govorila?

JEVREM (*rasejano*): Jest, jest, uo sam ... ali neka govori ko šta ho e, šta se to nas ti e!

PAVKA (*krsti se*): Ju, kako da nas se ne ti e, pobogu ove e!

XII

MARINA, JEVREM, PAVKA

MARINA (*dolazi spolja*): Dobar dan, dobar dan, gazda-Jevreme!

JEVREM: Dobar dan!

PAVKA: A ja vas baš gledam kroz prozor, pa ka em Jevremu: evo gospa Marine pravo k nama.

MARINA: Baš dobro što vas vidim, gazda-Jevreme, te da vas kao oveka igra anina zapitam: im a li, boga vam, vlasti u ovoj zemlji?

JEVREM: Pa ima, gospa Marina. Eto, gospodin
na e ln ik ...

MARINA: Ili, ako nema vlasti, a ono, ima li bar
gra anstva?

JEVREM: Kako da nema! Pa ko bi glasao za izbore kad
ne bi bilo gra anstva?

MARINA: Pa molim vas lepo, kako ta vlast i to
gra anstvo trpi ova uda? E to, m o lim vas, sad baš pro oh
kraj apoteke. (*Pavki*) Ju, slatka, ono vredi videti, ono se ne
da re im a opisati, ono treba o im a videti. (*Jevremu*)
Prolazim kraj apoteke i gledam. Znete onu sekretaricu...
Ju, zaboga. Pa ono je ve javna stvar... V isi ovako, evo
ovako, na prozoru, a onaj osav i po tporu nik pod
prozorom. Ona, znate, njemu sve ovako, ovako, ovako.
(*pokazuje gestove rukama*) A on njoj sve ovako... Kao u
pozorištu.

PAVKA: Ju, ju, ju! (*krsti se*) Pa ka u onda: nije istina kad
tako novine za poneku pišu.

MARINA: Tome bi, zaboga, trebala vlast da stane na put,
a gra anstvo bi trebalo da se gnuša.

JEVREM : Š ta ete, u svakoj varoši im a i takvih
individua!

MARINA: I bar da je neka persona, ta sekretarica, pa i da
mi nije krivo, ali...

PAVKA : K akvih ti nas nema! D a vam ka em sam o što
sam ju e ula, pa da se krstite i levom i desnom !

JEVREM: A jeste, jeste... To treba da u jete! E to id ite
tam o u sobu da vam ka e Pavka šta je ju e ula, pa, da se
krstite i levom i desnom . Id ite, to vred i da u jete!

PAVKA (*nude i Marina*): Izvol'te!

MARINA (*polaze i, zastane pred fotografijama koje vise o zidu*): Boga vam, je li ovo sve vaša fam ilija?

PAVKA: Jeste, Jevremova. Dao ih bog mnogo!

MARINA: I sve ovo?

PAVKA: Gotovo.

MARINA: Ovde?

JEVREM: Svi su ovde.

MARINA: Mnogo ih ima. (*Pavki*) Vidite, pa to mu je kao neki miraz za zeta, to lik i glasa i u fam iliji... Ako, nije ih malo, molim vas, i to... (*ulazi u sobu govore i dalje*)

PAVKA (*ulazi sa njom*).

XIII JEVREM, SRETA

JEVREM (*kad je gospa Marina pomenu la glasa e, trgne se iz rasejanosti, te im su žene ušle u sobu, prilazi zidu i broji fotografije do ti u i svaku kažiprstom ; kad nai e Sreta, on prekida*): A , baš dobro!

SRETA: Dobar dan gazda-Jevreme, kako, kako? (*uzima Jevremovu tabakeru sa stola i pravi cigaretu*)

JEVREM : O vaj... hteo sam onako, kako da ti ka em ... Pa jest, to, hteo sam s tobom da progovorim malo...

SRETA : Ako, ako... A o em u to, gazda-Jevreme?

JEVREM : Pa... kako da ta ka em ... Imalo bi vazda o em u da se razgovaram o, ali ja sam hteo onako da progovorim o o opštim stvarima...

SRETA : A ha o opštim ? Dobro, gazda-Jevreme o em o,

što ka eš, razgovarati i o opštim stvarima, zašto da ne razgovaramo!

JEVREM : Pa to, znaš... velim mogli bi razgovarati, na primer, o politici... Evo, izbori su, što ka u, na pragu.

SRETA: Jest, bome, na pragu su!

JEVREM : ujem, onako, sasvim poverljivo, da je na ebnik dobio jedno pismo iz Beograda da se Ili ne bira za poslanika.

SRETA : Gle, molim te! A ko to tebi re e?

JEVREM : Oni su, znaš, ina e u sva i, na ebnik i Ili, pa sad oni iz Beograda pristali uz na ebnika da na e nekog mekšeg.

SRETA : Gle, molim te! A ko to tebi re e?

JEVREM : To... nem o j da me pitaš, to je poverljivo.

SRETA: Ako vala, dosta je i bilo njegovog!

JEVREM: Sasvim!

SRETA : Molim te, brate, je l' prodade svoju ku u za sresku kancelariju? A što? Zar nije i drugi imao ku u za prodaju? Ne ka em da sam ja imao, ali, eto,, da postavim o svaku stvar na svoje mesto pa da se upitam o: šta e tebi, na primer, ovolika ku erina?

JEVREM : Pa vid iš da polovinu dajem pod kiriju. Dabome da mi ne treba!

SRETA: E, pa zar nisi mogao ti da prodaš ku u dr avi? Mogao si, dabome! Pa onda, je l' mu dadosmo spisak naših grana koji su na robiji? Izradi ovek m ilovanje sam o svome šuraku, a nam a svima šupaljnoso o iju.

JEVREM: Jes'!

SRETA : Pa onda ponam ešta, brate, celu svoju fam iliju i zauze sva mesta od prote do opštinskog strvodera. A ko je na opštinskom kantar u - njegov ro ak, ako je pisar u opštini - njegov ro ak. Pa dosta, brate, im a nas još u ovoj Srbiji koji im am o ro ake za slu bu i ro ake na robiji i ku e za prodaju! Je l' tako?

JEVREM: Tako je! U h, da nije iz naše partije, pa da m u podvikneš tako detaljno na zboru. A li pusto ne ide... nego... ovaj... ka i ti m eni, šta m isliš, na prim er, ko bi onako od naših m ogao biti poslanik m esto njega?

SRETA : Pa kako da tika em , brate m oj! A ko em o svaku stvar da postavim o na svoje m esto: on jedini što je onako malo otresit, svi ostali su nekako malo zavezani i glupi...

JEVREM : To jeste što ka eš, ostali su nekako zavezani i glupi...

SRETA : E to, baš, ako ho eš da po nem o od tebe...

JEVREM (*gr evito prihva ti*): E , v idiš, S reto , baš sam i to hteo da te pitam ! V idiš, oni iz Beograda tra e m ekšeg oveka: zar ti ne nalaziš da sam ja m ekši od Ili a?

SRETA (*sad mu je jasno*): Ja, ja, ja, ja, ja!... (*udara jezikom o nepce*) Sad, dak le, m o em o da postavim o svaku stvar na svoje mesto!

JEVREM : Ja velim ... a to što ka eš... ako sam baš i zavezan malo... to onako...

X IV D A N I C A , P R E A Š N J I

DANICA (*iz desne sobe*): M ajka ho e nešto da razgovara sa gospa M arinom što ja ne treba da ujem , pa m i kazala da ja iza em u ovu sobu. (*Sreti*) Dobar dan!

SRETA: Dobar dan! Dobar dan!

JEVREM : E , i ja , vid i š , ho u , na prim er , da razgovaram nešto sa gospodinom Sretom što ti ne treba da uješ zato iza i iz ove sobe pa idi u neku tre u .

DANICA (*radosno*): D a iza em u hodnik?

JEVREM : D abom e , da iza e š!

DANICA (*veselo otr i*).

XV

PRE A ŠN JI BEZ DANICE

JEVREM (*še ta zabrinu to i nastavlja red misli koje je Danica svojim dolaskom prekinula*): A nije da ka e š da ne bih um eo ni šta re i . U m em , a u m em ako treba i da u tim .

SRETA : U m e š!

JEVREM : B a š i da ne u m em što , im a tam o u B eogradu pam etnih ljudi pa e m i re i : kad , na prim er , treba da u tim , a kad da govorim .

SRETA (*koji je za sve to vreme mislio*): E , ekaj sad , ti , brate si mi moj , da mi najpre postavimo svaku stvar na svoje m esto ... K a i ti m en i najpre , kako ti sto ji š sa na e lnikom ?

JEVREM (*trlja dva kažiprsta jedan o drug i*): Ovako!... Ju tros ba š idem ja tako aršijom , a gospodin na e lnik spusti tek ruku meni na rame , kao na primer bratu svome , pa e re i...

SRETA : ekaj... ekaj... drugo : brate si m i m oj , ka i ti m en i , što e te bi da bude š narodni poslanik kad ti ovde više zara uješ od sitnih interesa no što e ti dijurina

doneti?

JEVREM (*zbunjen*): Pa... znaš kako je... nije to za zaradu, nego... onako... narodno poverenje... po... ast i onako kao...

SRETA : Dobro, sad smo na isto i sad smo em o da postavim o svaku stvar na svoje m esto. Ti znaš, Jevrem e, da sam ja vešt za te stvari.

JEVREM (*hteo bi nešto da kaže*).

SRETA : Znam šta eš da ka eš: da sam bio vešt, ja ne bih odle ao godinu dana za deficit.

JEVREM : N isam to hteo da ka em .

SRETA : M o lim te, to si hteo da ka eš, vidim da si to hteo da ka eš. A li, brate si m i m o j, to je druga stvar, to je sudbina. T o m o e svakog da postigne. N e zna se šta nosi dan, a šta nosi no . E to , na prim er, danas si zdrav i itav, a su tra osvaneš pred sudom zbog deficita. D obro, recim o, trgovac si, pa ne m o eš im ati deficit, ali da si poreznik, kao ja što sam bio, pitao bih te onda...

JEVREM: Pa to jeste!

SRETA : I ti m isliš da m ene vre a što m e zovu Sreta numera 2436. To je numera sudske presude kojom sam bio osu en na godinu dana. A treba da znaš, gospodine m o j, da je ta num era baš u inila, da m eni sko i num era u ovoj varoši. D eder, reci, evo, ti m eni: koji je to posao koji bi se m ogao svršiti bez m ene? A jde, reci m i? A ko treba da se rasturi kakav la an glas po varoši, daj ovam o Sretu; ako treba da se pokvari kakav politi ki zbor, daj ovam o Sretu; ako treba da se falsifikuju izborni spiskovi, daj ovamo Sretu; ako treba na izbore, daj opet Sretu. I da ne ra unam o sitne poslove: rasturanje licitacija, svedo enje, estitke vladi, dopis, telegram protiv nasilja i vazdan takvih stvari.

JEVREM : Pa to jeste... Zato ja, vidiš, i ho u s tobom .

SRETA: Znam ja da ti ho eš sa m nom , ali je sad pitanje: da li ja ho u s tobom ?

JEVREM: Pa ja velim...

SRETA : A m a, nem aš tu ništa ti da veliš ili da ne veliš, to je stvar ra una. Ti, recim o, im aš u rukam a kralja, a ja, brate si mi moj, keca. E, dobro, onda, brate moj, da ti meni odgovoriš na farbu, ako ho eš da ja tebe postavim na svoje mesto.

JEVREM : D a odgovorim , zašto da ne odgovorim , sam o... Ne, razumem te kako?

SRETA : I to u ti re i. Ti, vidiš, ne m o eš sam za sebe da u iniš ništa, ja ti trebam , je li, to priznaješ? E , lepo, onda evo: ja bacam keca! Je l' m e razum eš sad?

JEVREM: Ne razumem.

SRETA : N e razum eš? D obro sad eš m e razum eti. V idiš, ja im am na enino im e onu veliku njivu van varoši... dva hektara... To bi trebalo dr ava da m i otkupi, nek podigne tamo bolnicu, kasarnu, rasadnik, kazneni zavod, šta ho e nek podigne, sam o dr ava treba to da otkupi, je li?

JEVREM: Jes'!

SRETA: Pa onda, brate si mi moj, ja imam petnaest godina praktikan tske slu be, pre no što sam postao poreznikom, a nisam ja tih petnaest godina radio za sebe, nego za dr avu. E , pa, brate, pravo je da dr ava prizna te godine slu be!

JEVREM: A numeru 2436?

SRETA: Ne brini ti za to, samo kad si ti poslanik. Obnova

pa mi... novi dokazi... nevinost... penzija, razumješ li?

JEVREM: Razumem.

SRETA: Pa onda, brate si mi moj, ja bih radi da se uposlim.

JEVREM: Opetu slušaju?

SRETA: Kakva slušaju, bogata, dokle smo svi da visimo na dravnim jaslama! Ima i drugih poslova sem dravne slušaju, samo kad se svaka stvar postavi na svoje mjesto.

JEVREM: Pa jes', pravo kažeš!

SRETA: Ima ti tu, brate, hiljadu sitnih poslova i krupnih prihoda, samo kad je neko vredan i onako okretan. E to, na primjer, ti si poslanik i ti ne možeš kao poslanik da primiš licitaciju za zidanje kasarne na mojoj njivi. Ali, na primjer, možeš da je primiš na moje ime, je li? Pa onda, brate moj roeni, ne možeš ti u ovoj zemlji poseći jedno drvo na svoje ime, al'na moje možeš oboriti itave planine, pa onda pomilovanja! Koliko sveta leina robiji banbadava, pa i to ti je lep posao, samo kad je neko vredan i okretan. Da li mi sad razumješ?

JEVREM: Razumem!

SRETA: E, to ti je vidiš ono: bacio sam keca, sad ti odgovaraj na farbu.

JEVREM (*zabrinuto*): Samo... ovaj...

XVI

PAVKA, PRELAŠNJI

PAVKA (*izlazi iz sobe*): Jevreme... da te priupitam.

JEVREM: Nemoj moliti me da me pitaš, jer nisam ni za

kakvo pitanje!

PAVKA : ena izišla s farbom na sredu .

JEVREM : A ma koj' izišao s farbom na sredu?

PAVKA: Pa, gospa Marina.

JEVREM: O, gospode, otkud joj sada palo na pamet da izi e s farbom na sredu? Zar ne vidiš da sam u najve o j brizi?

PAVKA: Treba da joj odgovorim!

JEVREM : M o lim te, Pavka, idi tam o u sobu , pa izi i i ti s farbom na sredu!

SRETA: Sasvim, svaku stvar treba postaviti na svoje mesto.

PAVKA : A m a , ove e bo ji, pa šta da ka em eni?

JEVREM (*rasejano*): Zar ja znam... Eto... na primer... na primer... ako je ona bacila kralja, onda ti baci keca... (*zbuni se*) N ije to ... ve svaku stvar postavi na svoje mesto, pa eto ti!

PAVKA (*krsti se*): ove e bo ji, govoriš kao da nije re o tvome detetu.

JEVREM: Ama jeste, ali ne volim kad te detinjaste stvari padnu tako ... kad ovek im a drugih briga.

PAVKA : B ar da znam šta da ka em eni?

JEVREM : O tkud ja znam šta da joj ka eš? N a posletku , reci joj neka se strpi dok ne pro u izbori...

PAVKA (*zgrane se*): Š ta je tebi, pobogu ove e ! Ja vidim ve da si ti digo ruke, nego u ja da kidam pa kako bog

da!

JEVREM : Pa dobro, kidaj, a ja... ja u ve promisliti o tome.

PAVKA : Promišljaj ti, ako, ako, a ja ve znam šta u!
(ode)

XVII

JEVREM, SRETA

JEVREM (*posle malje pauze*): Sad mi došla... kao da je sad vreme tome.

SRETA : Pa ena, vidiš, ne e bez tvoga pitanja.

JEVREM: Jest, nego... (*zamisli se rasejano*) A Ili ?

SRETA : Šta Ili ?

JEVREM : Ako on, na prim er, ne e da prim i na elnikov savet da se odrekne, nego udari u stranu... On ima mnogo glasa a, u iva narodno poverenje

SRETA: Hm, narodno poverenje? I to ti je, brate, artikal kao i svaki drugi artikal. Metneš ga na kantar, vidiš koliko je teško, odrešiš kesu da platiš. Ono ne ka em da e to i i sasvim kao nam azano; Ili e se uzjoguniti, ali sprem i kesu, pa eto ti!

JEVREM : Kako to misliš?

SRETA: Pa eto tako: ti gazda-Jevrem e, im aš para, Ili im a narodno poverenje. Dobro! Da postavimo svaku stvar na svoje mesto. Ili , petlja i ne mo e da sastavi kraj s krajem , a tebi se, gazda-Jevrem e, pom alo i preliva, njem u pla anje najahu je na pla anje, tebi prim anje najahu je na prim anje.

JEVREM (*buni se*): Nije baš tako ...

SRETA : A ma de , ostavi , tako je kad ti ja ka em ! E , pa
lepo , kad je tako , o ti i u njem u pa u m u re i : deder , daj
kantar da izmerimo tvoje narodno poverenje pa da ga se ti ,
brate , pred tvojim bira im a odre eš u korist gazda-
Jevrem a Proki a . E to , tako se to radi !

JEVREM: Gle, molim te!

SRETA : E , vidiš , ako tako sve izvedem o i ako sm o se
sporazumeli kao ljudi , onda se m o e re i da je svaka stvar
postavljena na svoje mesto .

JEVREM : I ti m isliš? ...

SRETA : Ja m islim , brate i prijatelju , da eš ti i niko drugi
bita narodni poslanik !

JEVREM : I to baš... ovaj... onako , da budem izabran ?

SRETA: Pa izabran, dabome!

JEVREM : ... V e inom glasova ?

SRETA : Pa v e inom glasova , nije - nego manjinom !
Sam o , dabom e , sa na e lnikom ti da udesiš , to ne m o gu ja .
N a jbo lje je da uhvatiš pisara Sekuli a , on je onako vatra
ovek za te stvari i ovako obr e na e lnika oko m aloga
prsta .

JEVREM : Jest , to je istina , on je , ka u , vatra .

SRETA : I kada ga na eš , reci m u , boga ti , od svoje strane ,
neka me se okane . Petlja me tamo za nekakvu bajagi
dvaput naplatu . Molim te sad kad se bacimo na ovaj
ozbiljan posao , nemamo kad za nikakve istrage . Ne ka baci
akta u fioku ! A ti , ovaj , gledaj lepo s njim . (*po laze i*) I
nem o j da stegneš ruku . 'A jd ' , odoh ja m a lo da om irišem
aršiju i da pustim tvoje im e u saobra aj , neka se u je ...

Da postavim o, znaš, svaku stvar na svoje m esto .

JEVREM: E, pa hajde, neka je sa sre om !

SRETA : V ide eš ti šta vredi Sreta num era 2436! (*odlazi*)

XVIII

JEVREM, DANICA

JEVREM (*pošto ga je ispratio, vra a se zam išljeno*).

DANICA (*ulazi spolja*): Ode gospodin Sreta?

JEVREM (*trgne se iz misli*): Gde si bila dosad?

DANICA: Pa tamo, u hodniku.

JEVREM : Je l' se nije u lo tam o šta sm o razgovarali ja i gospodin Sreta?

DANICA: Nije. Razgovarala sam sve vreme sa gospodinom Ivkovi em , pa ne bih ni m ogla da ujem i da sam htela.

JEVREM : S njim razgovarala. A šta on onako ka e... 0 em u ste razgovarali?

DANICA : 0 vrlo va nim stvarim a.

JEVREM : 0 va nim stvarim a? Zar on s tobom razgovara o va nim stvarim a?

DANICA : Pa onako ... Ka e ide u B eograd ... Ho e da se kandiduje za narodnog poslanika ... ka e ...

JEVREM (*pretrne*): Š ta ka e?

DANICA : Pa to , ho e da ide u Beograd...

JEVREM: Ama nije to, nego ono drugo?

DANICA: Koje drugo?

JEVREM :O no drugo što ti je kazao?

DANICA :Pa to ... ka e, ho e da se kandiduje za narodnog poslanika.

JEVREM: Koj' da se kandiduje za narodnog poslanika?

DANICA :Pa on ,gospodin Ivkovi .Ka e, teraju ga prijatelji, on nije hteo, ali ga teraju prijatelji i oni iz Beograda...

JEVREM :A na eInik?

DANICA :Pa on ka e, njega e da kandiduje opozicija.

JEVREM: Aha! Opozicija! Dakle tako, opozicija? A em u opozicija, zašto opozicija, kom e opozicija? A ? E , to em o da vidim o! Idi, idim u ka i: e, to em o da vidim o! U pravo: idim u ka ida on... ekaj: idim u ka ida je... ekaj!.. Idido avola inem ojnikom ništa da ka eš.

DANICA (*gleda ga za u eno i iznena eno i odlazi desno*).

JEVREM (*uzbu eno hoda i govori pešto sam sebi, m la taraju i rukam a*).

XIX

SPIRA ,SPIRINICA ,PRE A ŠN jI

SPIRINICA (*za njom Spira*): E, e, e, e, pa, zete, svetlo ti oko!

SPIRA: Ama ostavi, boga ti, kakvo svetlo oko! Kako m o eš tako s neba pa u rebra?

SPIRINICA (*izbekelji se na Spiru i krsti se*): O, gospode

Savaote! Da udna oveka, ne daš m in ida zinem !

SPIRA : Pa zini, brate, ali kad zineš, a ti bar ka i nešto pametno.

SPIRINICA : A tebi ve pam et curi kroz kapu! M ani se...
(*pljuje ga*) P... pp... p... p... p... da mi te ne ureknu!

SPIRA : E , M ico , ti opet tra iš! M oli se bogu što je tu a ku a i što nije red ...

SPIRINICA : A ti pa našao tu u ku u da se rebriš.
Suklato!

JEVREM (*stao izm e u njih i pokušava da ih umiri*): Ama, de! N iste valjda došli da se ovde sva ate?!

SPIRINICA : Pa nismo , dabom e, nego kad on za prvu re .

JEVREM : ekaj, m olim te! O , ljudibo ji, pa m eni puna glava briga, i sad još m ivi došli da se sva ate!

SPIRINICA (*uvre eno*): Pa m im o em o i i. M o em o se m i ina drugom m estu sva ati, ne m oram o baš ovde!

JEVREM : A m a ne ka em to .

SPIRA : ekaj, m olim te, da se prvo objasnim o o glavnoj stvari. D ošao m alo as tvoj sluga, veli: poslala ga Pavka i zove nas da do em o. V eli: va na stvar, ti e se deteta!

JEVREM : A , jes', gospa M arina izašla sa farbom na sredu.

SPIRINICA: Ju, s kakvom farbom?

JEVREM : Pa, znaš, ona je rod gospodinu Ivkovi u!

SPIRINICA: Pa da nije za Danicu?

JEVREM: Jes'!

SPIRINICA : A kad je izišla s farbom na sredu?

JEVREM: Sad!

SPIRINICA: Pa sad?

SPIRA : Pa tu, brate, niti im aš šta da razm išljaš, niti da se savetuješ sa nama. M ladi je estit...

SPIRINICA: Prilika je vrlo dobra, i ako je da mene pitate...

SPIRA : Pa ekaj, zaboga. Zar ne vidiš da sam ja zinuo da ka em ...

SPIRINICA : A li ti, kad zineš, ne um eš da zatvoriš usta.

SPIRA : N isam ni par re i rekao!

SPIRINICA : N e daš oveku do re i da do e!

JEVREM: Ama umirite se, zaboga!!

SPIRA : Pa to ka em , prilika nije r ava, m lad ovek , advokat, dobro radi.

JEVREM: Znam, ali - opozicija.

SPIRA : A šta se to tebe ti e?

SPIRINICA : I pop A nta im a zeta opoziciju , pa još kako lepo ive.

JEVREM : Jes', ali... ovaj... kako da ka em ... on m o e da se kandiduje i za poslanika.

SPIRINICA: Zar on?

JEVREM: Jes'!

SPIRA : Pa još bolje?

JEVREM : A ... ovaj... Šta sam ono hteo da ka em ... Pa to , znaš... i ja , to jest gospodin na elnik ... upravo nije ni on , nego oni iz Beograda... ili bolje re i: narod ... ovdašnji narod ... ho e da i ja budem poslanik .

SPIRA I SPIRINICA (*zgranu se*): Ti?

JEVREM (*stavlja prst na usta*): Pst! To je zasad još tajna , još nije svršeno .

SPIRA : Pa pravo da ti ka em i treba . Iz naše fam ilije još niko nije bio poslanik , a tolika familija .

SPIRINICA : Pa dabom e , kad si se ti zatu tujio pa ne um eš da m akneš! A što ne bi ti bio poslanik , kad m o e Jevrem , valjda mo eš i ti...

SPIRA : A m a ne ide to tako , eno !

SPIRINICA : Ne ide kod tebe , tebi pišta ne ide , kad si ti...

SPIRA : Jevrem , vid iš , im a poverenje ...

SPIRINICA : A što ti da nem aš poverenje?

JEVREM : A m a , ekaj , brate , nem ojte se sva ati , još to nije svršeno , još je zec u šum i!

SPIRA : Pa recim o i da je svršeno , ne vidim šta ti to sm eta za Danicu .

JEVREM: Kako da mi ne smeta? Ja kandidat vladin , a on kandidat opozicijin ; on mene gleda da obori , a ja njega . Pa onda , molim te , ja moram grditi opozicionog kandidata , jer kako u druk e da obaveštavam narod ako ne grd im protivnika?

SPIRA: To jeste!

JEVREM : A ion e m ene da grdi.

SPIRA : Ho e. A li opet, ja m islim da to nije ništa, to je više onako, politi ki. Politi ki m o eš u Srbiji koga ho eš da izgrdiš pa opet...

JEVREM : D obro, ništa nije, ako ja budem izabran, ali ako on bude izabran, a ja ostanem banbadava izgr en.

SPIRA : O pet ništa!

JEVREM : Pa onda, ja m oram po du nosti, u interesu partije, njega da mrzim. Ne mogu ja tek voleti opozicionog kandidata.

SPIRA: Nije ni to baš onako strogo kao što je bilo nekad. Pre kad si ga mrzeo, a ti si ga mrzeo kao psa - ili ti ili on, do istrage. A sad se nekako sm ekšalo. Zar ne vidiš da sad u svakom e poslu ortakuju partije? A ko je trgovina, itaš: - Sim i i Petrovi ", raspitaš se, a ono Sim i vladina stranka, a Petrovi opozicija, pa de, nek izm akne liferacija ako m o e! Pa onda: tast Pavlovi, a zet Jankovi, tast vladina stranka, a zet opozicija. Pa ide kao namazano; a tast poslanik a zet na elnik okru ni; a zet poslanik a tast predsednik opštine. Izveštili se ljudi, pa to ti je!

JEVREM : A m a to jeste, nego nezgodno m u dolazi, baš sad u o i izbora.

SPIRINICA : Pa zar gospa M arina navalila baš sad da to svrši?

JEVREM : Pa sad, ovoga asa. E no ih tamo u sobi kuvaju...

SPIRINICA: Iju, a v im ene ovde dr ite itav sat. Š to ne govoriš, zaboga? (*odjuri*)

XX

JEVREM, SPIRA

JEVREM : Što ne ide, ne ide! A ko hoće posle izbora, dobro, moćemo da razgovaramo. Pa onda... ko zna da to nije i neka zamka?

SPIRA: Kakva zamka?

JEVREM : Pa znaš kako se prave zamke i podvale uoči izbora. To moće lako biti. Ne u da ujem. Sad ne u da ujem, a posle izbora moćemo razgovarati. Idi, Spiro, tam o u sobu pa im tako reci; posle izbora moćemo razgovarati!

XXI

MLADEN, PRELAŠNJI

MLADEN (*donosi jednu hartijicu*): Dade mi ovo cedulje gospodin Sreta.

JEVREM : Sreta? Je l'baš on ti dade?

MLADEN: Jes'! (*odlazi*)

JEVREM (*radozna lo razvija i teško čita*): "Sad sam razgovarao sa Sekulicom. Načelnik mi kazao da će te zvati da razgovara s tobom. Stvar moćemo smatrati za pola svršenu. Pijem o na tvoj račun! (*zbunjen radošću, ushićen*). Spiro... Spiro..."

SPIRA : ujem ...

JEVREM : Pola svršeno!

SPIRA : More sve je svršeno. Kad te načelnik zove na savetovanje, a vidiš i Sekulicu je tu... pa onda...

JEVREM : I ve pijuna moj račun!

SPIRA: Pa dabome!... Ne ka je sa srećom, Jevreme!

JEVREM : Daj Bože, Spiro, brate! (*potresen grli ga*).

XXII

PAVKA, SPIRINICA, PREAŠNJI

PAVKA (*dolazi iz sobe, za njom Marina i Spirinica; Marina odmah žurno odlazi na zadnja vrata; ona je otišla da izvesti Ivkovića o sretno svršenim progovorima*):
Jevreme, kako ti dragi ka!

JEVREM : Pst! eka! Kako ti prvo dragi ka!

PAVKA : Ama kako ti, kad ta ka em!

JEVREM : Pa dobro: dragi ka!

PAVKA : Ja, u ime Bože, dadoh re za Danicu.

JEVREM: A ja dadoh za poslanika.

SPIRINICA (*Jevremu*): Ju, pa ti se i ne zaradova!

SPIRA : Tida se ne mešaš, jesi li ula?

SPIRINICA : Ama pustim e, ove e, makar jednu re da progovorim . Kako otac, a ne raduje se detinjoj sreći.

JEVREM : Ama ko se ne raduje, radujem se, nego... u li, Pavka, šta ti ja rekoh: ja u ime Bože odoh u poslanike.

PAVKA : Bože, pa dve radosti odjedanput!

XXIII

DANICA, MLADEN, PREAŠNJI

DANICA (*nailazi na vrata, za njom Mladen*).

PAVKA: 'Ajd', ovamo, pa poljubi ocu ruku! (*Danica ljubi ruku Jevremu*)

MARINA (*iz zadnjih vrata, za njom Ivkovi*): 'Ajde ovamo, pa poljubi majci ruku.

JEVREM (*uplašio se zbunio, trza ruku koju je Ivkovi prišao da poljubi*): A m a, ekajte, brate!

SV I: 'A jde, 'ajde. N eka je sa sre om ,daj B o e!

PA V K A :M ladene, otr iodm ah kum a-Sveti ika im u...

JE V R E M : ekaj, idi... ovaj, kuma-Sveti i gazda-Arsi i prijatelj-Miki i reci im.

SPIRA: Reci im: gazda-Jevremova Danica...

SPIR IN ICA :A m a, pusti oveka neka ka e što je po eo!

SPIR A :N e m ešaj se ti!

JE V R E M : ekajte, brate, ekajte prvo da postavim o svaku stvar na svoje mesto.

XXIV

Ž A N D A R M , P R E A Š N J I

A N D A R M (*ulazi sa dna*): Poslao ate, gazda-Jevreme, gospodin na elnik da do eš do njega, im a gospodin na elnik va an razgovor s tobom .

JEVREM (*sre an i zbunjen sve više*): Je l'baš on to rekao?

A N D A R M : Pa jes', rekao gospodin na elnik.

JEVREM: Spiro, pola!

SPIRA: Sve!

PAVKA: Idi ti, Mladene, kuma-S tev i ika im u...

JE V R E M : ekaj, ekaj, m o lim te. S tvar se, kao što v id iš,

sasvim zamrsila... Upravo, nije se zamrsila nego onako...
(*Pavki*) Dobro, šta ho eš ti? Ho eš da M laden ide kum a-
Stevi. Dobro, to znamo. (*Ivkovi u*) A šta ho eš ti?

IV K O V I : Ta da vam po ljubim ruku!

JEVREM: I to znamo! (*žandarm u*) A ti?

A N D A R M : Gospodin na e ln ik ...

PAVKA: Pa nek ide Mladen?

JEVREM: Vrlo dobro... i to znamo...

JEVREM: N ek ide ... Idi... ekaj... reci kum a-Stevi...

PAVKA: ... I prijatelj-Miki...

SPIRINICA: ... I gazda-Arsi...

JEVREM : Pa dobro, al' šta da im ka e? (*seti se*) Reci im:
gazda-Jevrem se isprosio za narodnog poslanika...

PAVKA: Ama za Danicu.

JEVREM: Pa to, to ho u da ka em , reci ena narodnog
poslanika, to jest, erka narodnog poslanika, upravo zet
narodnog poslanika... odnosno ... eto ne znam ni šta
govorim ! Zbunili ste me i sad, na prim er, ne znam šta
govorim , i upravo ne znam ko dr i u ruci keca, a ko
kralja... (*Ivkovi u*) Pa dabom e kad si i ti um ešao tvoju
farbu!.. (*prodera se na Mladena*) Idi pa reci šta ho eš!
(*Mladen ode*)

SVI (*sm eju se i estitaju me u sobom*).

PAVKA : A andarm u nisi ništa odgovorio, ovek eka.

JEVREM: A jes'! (*prilazi žandarm u i spušta m u ruku na
rame*) Ti, brate, ako te zapita štogod gospodin na e ln ik , a
ti samo reci, gazda Jevrem mi je spustio ruku na rame, on

zna šta to zna i. A za do la en je, evo, sad u ja da do em .

A N D A R M : R azum em ! (*salutira i odlazi*)

I V K O V I : Pa ho ete li se, najzad, gazda-Jevreme i mene setiti?

JEVREM (*spusti mu ruku na rame*): Evo i tebi da spustim ruku na rame.

SPIRA: Tako, brate. To si trebao odmah.

SPIRINICA : N e m ešaj se ti!

SPIRA : A m a ostavi me, eno... jedanput...

SPIRINICA : Š ta im am da te ostavim , kad neprestano govoriš... (*oni se i dalje prepiru sve dok se zavesa potpuno ne spusti*)

in drugi

Druga soba s ulice. U dnu dva prozora. Levo, vrata koja su zatvorena i pred koja je postavljen visok orman, a desno dvoja vrata.

I

D A N I C A , I V K O V I , P A V K A

DANICA (*isprava ju i samajkom Ivkovi a. koji je završio posetu i pošao*): Š to tako urite?

I V K O V I : Š ta ete, poslovi! V i znate da bih ja vrlo rado ostao ovde što du e.

PAVKA: Bolje bi bilo kad bi i tvoj otac gledao tako svoje poslove. Istina, zete, kad bi mu ti progovorio, di e ovek ruke od du ana pa ne e više ni da naviri.

IV K O V I : N ezgodno m i je da m u ja govorim . M islio b i ho u da ga ometem u agitaciji. Zar ne vidite da se sav predao agitaciji protivu mene?

D A N I C A : B o e , kako je to neprijatno , v i rad ite p ro tiv njega, a on protivu vas.

IV K O V I : P riznajem da je neprijatno , pa ipak m o e biti i zanim ljivo , jer ko bilo da pobe di, iz vaše ku e ide jedan poslanik u Beograd.

DANICA: Da, ali on vas grdi.

PAVKA: E, pa nemoj ti sad, i zet grdi njega.

IV K O V I : Ja?

PAVKA: Tako on ka e, da govoriš na zborov im a protiv njega.

IV K O V I : T o je ve drugo , sasvim drugo . S a m o , otac je o tišao dalje od toga , on se upustio sa poslednjim ljud im a koji izm išljaju , klevetaju i podm e u . H vataju ak i one koje ja poslovno gonim . E to , se ate li se onoga ... što je zalutao bio kod vas kad m e je jedanput tra io ... tu io sam ga zbog ene .

PAVKA (*dose a se*): K anda S im a Soki .

IV K O V I : D a . T aj im je sad najve i agitator i natu tkali ga te kakve sve gadosti ne govori.

D A N I C A : J edva ekam da se ti izbori svrš e . M ene je isto strah!

IV K O V I : P a , ipak , ne em o se m i posva ati . N e bojte se ! K o pobe di taj e posle oprostiti svom e protivniku ... Z ar ne? (*gleda u sat*) Im am ro ište koje ne sm em da napustim ... G leda u , ipak , do podne da do em . G ospo ice Danice, vama poveravam interese moje partije. Otac je

naredio m om ku te svakom ko m e tra i ka e da nisam kod ku e i da ne u ni dolaziti, pa m ina tajna in odbija bira e. M olim vas, ako m e ko potra i, recite da u skoro do i.

D A N I C A : A ako u je otac da sam to radila?

I V K O V I : A vi m u recite otvoreno da vi sad pripadate m ojoj partiji. D o vi enja!...

D A N I C A (*na vratima*): D o ite na podne!

II

DANICA, PAVKA

D A N I C A : Z naš, m ajka, pravo da ti ka em , sve m e nešto strah od tih izbora.

P A V K A : A što?

D A N I C A : D a se nešto ne pokvari.

P A V K A : Pa ono , ako ho em o pravo , on bi trebao da popusti, m la i je.

D A N I C A : Pa nem a šta tu da se popusti, ko dobije više glasova, taj je poslanik.

P A V K A : Z nam , al' vidiš, ako em o onako fam ilijarno , pravo bi bilo ja i tvoj otac da idemo, sad kao poslanici u B eograd , a vas dvoje, m la i ste, im ate vrem ena.

D A N I C A : To sve zavisi od toga ko ima poverenje narodno.

P A V K A : A on ga bajagi ima?

D A N I C A : Pa ima.

P A V K A : u ti, boga ti, uhvatio se s kojekakv im a!

DANICA: A ve otac!

PAVKA: Šta otac?

DANICA: On se kobajagi s boljima uhvatio!

PAVKA: Ju! Još eš po eti protiv ro enog oca da govoriš!

DANICA: Ne u, ali što je pravo, pravo je! E to, zar se otac nije uhvatio i sa onim Sretom, a cela ga varoš i okrug zna ko je i kakav je...

PAVKA: I cela varoš i ceo okrug da zna, al' ti ne m oraš da znaš, niti se tebe to ti e. Gle ti nje! Nem ojd a m isliš ako smo pristali da te damo, da smo te upisali i u njegovu partiju!

DANICA: A otkad si ti to u o evoj partiji?

PAVKA: Otkad sam se udala, sinko.

DANICA: E, pa i ja, otkad sam se isprosila.

PAVKA: Prvo i prvo, ako si se i isprosila, on ti nije još m u, a drugo, i da ti je m u, ne bi m u tvoja odbrana ništa pomogla da bude poslanik.

DANICA: Pa bi e on poslanik i bez m oje odbrane.

PAVKA: E, a ko ti to ka e?

DANICA: Ja ka em!

PAVKA: O d njega si valjda u la?

DANICA: Pa od njega.

PAVKA: A ja sam vidiš, od Jevrem a u la da on ne e biti poslanik i da se banbadava bak e i lom i.

DANICA: Ne zna to otac, on misli...

PAVKA: Gle sad ti nje! Dakle, otac ne zna, a on zna?

DANICA: Pa jes'!

PAVKA: Gospode Bože, ti to onako iz inata sam o!

DANICA: Ja sam o ka em da e on biti poslanik.

PAVKA: Ako je do inata, keri, upam ti: m o j m u m ora bita poslanik!

DANICA: Pa neka bude, ako m o e.

PAVKA: Bi e, bom e, ja ti to ka em !

DANICA: Osim ako ti ne glasaš za njega.

PAVKA: Nije ni m o ja m ajka glasala pa ne u ni ja. A li um em ja i druk ije kad je do inata! Za i u po ku am a pa u upaliti ene!

DANICA: Da glasaju?

PAVKA: Ne da glasaju, nego da glasaju njini m u evi onako kako one ho e. Znam ja dobro u koje u ku e po i i u kojoj je ku i ena gospodar, pa em o videti. Kad je inat, umem i ja!

DANICA: Manj ako to ne pomogne!

PAVKA (*krsti se*): Ju, ju, ju! E, jesi li u la, ti si pustila jezik kao prava opozicija. Zar te nije sramota tako da razgovaraš s majkom?

DANICA: Pa ne, ali...

PAVKA: Ni re i više da m i nisi kazala, da m i ne prek ipi! Bolje skloni m i se ispred o iju.

D A N I C A : D obro , sklon i u se ! (odlazi u sobu)

III

S P I R A , S P I R I N I C A , P R E A Š N J I

S P I R A (sa njim Spirinica): Dobar dan, svajo!

P A V K A : O , baš dobro...

S P I R I N I C A : A znaš šta smo rešili ja i Spira?

S P I R A : A ma , nismo rešili, nego...

S P I R I N I C A : T a pustim e , ove e , jedan jedini put u
ivo tu da ka em što ho u !

S P I R A : K a i , ali reci kako je u stvari!

S P I R I N I C A : O , gospode bo e ! N e eka da ka em , pa
onda ako im a što da prim eti nego...

S P I R A : Pa , dobro , 'ajde reci.

S P I R I N I C A : J a i Spira smo rešili: neka Jevrem bude
poslanik , a Spira predsednik opštine .

S P I R A : E to , kao da to zavisi od toga što smo m i rešili!

S P I R I N I C A : N e zavisi , ali ako bude Jevrem poslanik , a
on neka gleda ! Bolje mu je valjda da metne svoga za
predsednika opštine nego tu ina .

S P I R A : Pa jeste , al' ima za to vremena.

S P I R I N I C A : A što ne bi kazala Pavki?

P A V K A : Pa jeste!

S P I R I N I C A : P a neka m u ona ključa svaki dan . Znaš kako
je kad ena za nešto zapne?

SPIRA: Znam!

PAVKA: Ama 'ajde ovamo u sobu, da sednemo. Imam vazdan da vam kazujem.

SPIRINICA: 'Ajde. (*odlaze svi u desnu sobu*)

IV

JEVREM ,SEKULI

JEVREM (*za njim Sekuli*): Evo iz ove sobe. Eto taj orman zatvara vrata koja vode u njegov stan.

SEKULI :Baš u njegovu sobu?

JEVREM: Jes' tu mu je kancelarija.

SEKULI :V rlo dobro ,vrlo dobro! (*pripije se kraj ormana i prisluškuje*) A ha, aha...pa m o e i da se u je. S lušaj, gazda-Jevrem e, ovaj eš orm an m a i odavde. M etniga, eno tam o, izm e u prozora!

JEVREM :A zašto?

SEKULI :T reba osluhnuti, K od njega se skupljaju sumnjivi tipovi, tice. Treba osluhnuti... Tu se svakojako vode razgovori protiv postoje eg stanja, protiv vlade, protiv n a elnika, protiv m ene; drugim re im a, protiv svega u ovoj zem lji... T reba oslušnuti. A ko dr i klju od tih vrata?

JEVREM (*vadi ga iz džepa*): Ja

SEKULI :A ko, ako, je to dobro ... 0 vaj, kakav ono duvan pušiš ti, gazda-Jevreme?

JEVREM :M ek, m ek duvan pušim .

SEKULI (*seo i pravi cigaretu*): Sedi, sedi, molim te... Mislio sam ja, znaš...u prv im ah da m u otk a em o kvartir. Kakvog to smisla ima: kandidat opozicije pa pod istim

krovom sa vladinim kandidatom? Ali, sad sam se na licu mesta uverio da je ovako bolje.

JEVREM: Jes', bolje je!

SEKULI : O vako ga dr im ko buvu pod noktom...
(*pripaljuje cigaretu*)

JEVREM (*pravi i sam cigaretu*): V eliš, tako ka e
gospodin na elnik?

SEKULI : Š ta "ka e gospodin na elnik?" Ne ka e, brate,
gospodin na elnik ništa, nego to ja ka em , razum eš li, ja
ka em ! O ni sam o znaju da ka u: Sekuli ovakav, Sekuli
onakav. itao si valjda dopise o m eni? Pa jeste, bre...
(*gruva se u grudi*) Ja se ne stidim toga što sam bio
andarm erijski podnarednik. Da ih vidim , te školovane,
kad do e tako velika vatra kao što su izbori svi se oni
izm aknu pa daj Sekuli a napred! A ja, bom e, iza em pred
narod pa "mirno!"... "Narode, razbroj' se" (*smeje se
zadovoljno*)

JEVREM: Disciplina, a?

SEKULI : Ka u: Sekuli slu i svakoj partiji. A što,
brate? Ja sam vojni k, tako sam vaspitan, vojni ki. Do sad
sam bio u ovoj komandi, sad prelazim u ovu. Ne pitam ja
ko je starešina nego: "R azum em !"

JEVREM : Pa jeste! A kako veliš, je li sve onako
spremno?

SEKULI : Š ta sprem no?

JEVREM : Pa to, za izbore. Jesu l'u injene sve pripreme?

SEKULI : Š ta im a da se priprema? Sve je to, vidiš, ovde,
u m om e d epu. Za to se ti ne brini, to je m oja briga. (*vadi
jednu hartiju iz džepa*) Povadio sam vidiš, iz akata sve
krivice, i one koje su otišle ve u akta i one koje nisu još

nidošle do akta, sve, sve. Pa onda licitacije, in tabulacije, procene, propise, zabrane, prenose i uopšte takve stvari sve u te grlice sad da hvatam na "kratak poziv" sa tri crvene štrikle. Pa kad mi dođe, a ja tek: "E, grlice moja, ti kada imaš neku procenu, a? A, ovaj, za koga ti, prepelice moja, misliš da glasaš, je li za gazda-Jevrema Prokija, a"?

JEVREM (*zadovoljno*): He, he... formalna agitacija!

SEKULI : Pa, brate, to ti je naš posao? Svaki m ajstor treba da je pe en u svome poslu. Zašto sam ja ovde, i zašto mi je kralj dao ukaz nego da uputim ovaj narod! Jesi li itao koji put ukaz u zvani nim novinama?

JEVREM: Jesam!

SEKULI : "Po milosti Bo joj i volji narodnoj: Sekuli pisar toga i toga sreza, po potrebi slu be, u taj i taj srez." Šta zna i ono "po potrebi slu be"?

JEVREM : Pa to, po milosti bo joj...

SEKULI : - Po milosti bo joj, hajde ti, Sekuli u, u to i to na elstvo, i poveravam o ti narod toga okruga, odnosno sreza, te ga pou i, uputi i popritegnim alo.

JEVREM : Pa jes', m ora i da se popritegne... A je l' e da se napravi kakvo nasilje na ovdašn ju opoziciju? ...

SEKULI : Nije to, brate, nasilje, nego: on se protivi vlasti, a ja se naslonim na zakon i on vrisne. Eto ti, to nije nasilje!

JEVREM (*razm išlja*): A ovaj, novine? Zar ne e o tome novine da pišu i da nadadu dreku?

SEKULI : udo bo je! Zvani na ispravka, pa svršena stvar. Zašto je bog izmislio zvani nu ispravku, nego za to? Pa posle, ja to tako udesim da to i nije nasilje, nego dobro instvo. Zovnem , na prim er, kasapina koji liferuje

meso okru nojbolnici, zovnem ga i sasvim mu blago
ka em : ti, bratac moj, im aš sedam krivica za davanje
smrdljivog mesa bolnici, i sva akta tih krivica evo ih u
mojoj fioci! Ne ka em da su to bogzna kakve krivice, jer
bolesnici i ina e imaju r ave stom ake, pa im je svejedno
je li zdravo ili sm rdljivo meso, ali zakon mo e tebe da
uvrne samo ako ja ho u, a ako ne u, mo e ida te ne
uvrne. Metnem ja tebi, na primer, na kantar jedan
paragraf, kao m eru, pa ti dodam još i jedan raspis kao
cubok, pa ode, prepelice moja, s one strane zakona.

JEVREM (*zadovoljno se smeje*).

SEKULI : Je li to nasilje? Nije! Naprotiv, to je
dobro instvo. - A istina, je li tvoj m om ak bele io ko sve
dolazi kod Ivkovi a? Jesi li m u rekao da bele i?

JEVREM: Jest rekao sam mu Mladene!

SEKULI : A je l' poslao Sreta plakate?

JEVREM: Kakve plakate?

SEKULI : Pa one što sm o štampali sa potpisom Sime
Sokija? Znaš, što sam ti govorio da Sima Soki objavljuje
da mu je Ivkovi preoteo enu?

JEVREM (*buni se*): Kakvu enu?

SEKULI : enu Sime Sokija. O stavi ti to meni sam o!
Moram ga ja tako obrukati da ne sme ni iz ku e iza i od
bruke.

JEVREM : A ma, pa nije preoteo enu, zastupa je kao
advokat!

SEKULI : Pa znam ja da je nije preoteo, ali ovo je
agitacija. Ne m isliš valjda da prilikom agitacije treba
govoriti istinu narodu? No, lepo bi se ti proveo kad bi

govorio istinu!

JEVREM : Pa dobro, al' m o e ovek da psa tu i za klevetu.

SEKULI : M o e, ne ka em da ne m o e. A l' zato ja im am u kancelariji fioku što gu ta ak ta. Progu tala je ta jedanput dve i po kile ak ta jedne istrage, sa saslušanjim a etrdeset i dva svedoka i sa tri stru na m išljenja.

JEVREM (*zabrinuto*): O pet... zar nije bolje da m u što drugo izm islim o nego to da je preo teo tu u enu?

SEKULI : O stavi ti to m eni, m o lim te! N isu ovo m eni prvi izbori.

JEVREM : Pa dobro, al' ako oni m eni izm isle tako nešto pa štam paju plakate?

SEKULI : Š ta da ti izm isle, da si preo teo tu u enu?

JEVREM : N e ka em to, nego...

SEKULI : A m a gde ti je taj M laden?

JEVREM: E, pa de!... (*ode na vrata*) Mladene, Mladene!

V

M L A D E N , P R E A Š N J I

JEVREM (*Mladenu koji izlazi*): Z ar ti ne u ješ?

MLADEN: u jem , nego gazdarica m e zadr ava.

SEKULI : Jesi li ti zapisao m eni svakog redom ko dolazi kod Ivkovi a u kancelariju?

MLADEN: Jesam!

SEKULI : G de ti je spisak?

MLADEN: Nemam.

SEKULI :K ako nem aš?

MLADEN: Pa ja nisam pismen.

SEKULI :Pa kako si avola zapisivao?

MLADEN: Tako... u pameti.

SEKULI :E , 'ajd ' govori!

MLADEN :Prvo i prvo ,dolazio je ju e posle podne Pera pisar, doneo neku cedulju, pa onda... (se a se) dolazila je i naša gospo ica Danica...

JEVREM :To ostavi... nego drugi, tu ini.

MLADEN: Pa onda... dolazio je pop Vidoje.

SEKULI :D obro ,dobro ,pope ,obrija u ja tebe ,ako bog da. Ho e opoziciju a ovam o preska e udovi ke plotove!

JEVREM: Jest, kod one Angeline.

SEKULI :Pa onda?

MLADEN ;Pa onda... ekaj, pop Vidoje, pa onda opet gospo ica Danica...

JEVREM: Ama za druge govori.

MLADEN :A jest, bio je i gospodin Sretu itelj od ju tros.

SEKULI :D obro ,dobro ,u o ,golube moj, ti i ina e gu eš u m ojoj fioci!

JEVREM :K ako gu e u fioci?

SEKULI : etiri tu be, razum eš li, etiri tu be! Jednom detetu, za jednu zapetu, mal' nije odvalio jedno uvo. Pa je onda, bratac moj, ga ao decu tvrdo povezan im knjigam a,

koje mu je poslalo ministarstvo za poklanjanje dobrim
acim a; pa je onda, bratac m o j, pred ljudim a u kafani
kazao: da je gospodin ministar prosvete jedna obi na
profesorska stenica, i još, brate m o j, sva ao se sa enom
pred acim a, pa se ena pred decom pljeskala gde je
stigla, a on joj javno kazao da je ona policijsko podsvoj e,
a ta se uvreda ima da odnosi na mene.

JEVREM: E, taj je, bome, mnogo zagustio!

SEKULI (*Mladenu*): Ko je još do lazio?

MLADEN : K m et Sredo je, pa posle njega opet gospo ica
Danica.

JEVREM : A m a, presko i nju!

MLADEN: E, pa onda kmet Sredo je.

SEKULI : Taj k m et ti je riba s obe strane pr ena. G u ta
porezu kao šaran m uve. O vo liko slan inice da m etneš na
m išo lovku pa m ora do i da je lizne. S njim m i je bar lako!
(*Mladenu*) Im a li još koji?

MLADEN : Pa to , nem a više... a jes', ju tros je nešto u lazila
i gazdarica.

SEKULI (*Jevremu*): U ha, pa to cela tvoja ku a ode u
opoziciju!

JEVREM: A m a nije nego ensko , znaš kako je, m ora
svuda da zaviri.

SEKULI (*Mladenu*): Dobro, dobro! Ti pazi samo i dalje
pa svakog da m i zap išeš.

MLADEN : H o u ja! (*polazi*)

JEVREM : O vaj... ekaj, M ladene. K ad je ve tu, rekoh,
da izmaknemo ovaj orman.

SEKULI : Jest, bom e! Dobro si se setio. 'A jde dr i!
(*prihvate sva trojica i odnose orman uz drugi zad*) Tako.
E to, vidiš! (*proviri na ključaonicu*) Sad se mo e i
osluhnuti i videti.

MLADEN (*odlazi*).

SEKULI : E, pa hajde sad i ja na posao. A ovaj, i ti se,
gazda-Jevreme, uputi, pro im malo kroz kafane; sedi s ovim
i s onim, obe aj ovom ovo a onom ono; pozdravi se i s
onim s kim se i ne poznaješ. Znaš kako je, u o izboru svi
smo bra a. Jednom plati kafu, drugom rakiju; jednom
obe aj dr avnu slu bu, drugom da em u se skinuti ste aj;
tre em da e dobiti zajam kod okru ne štedionice,
etvrtom da em u se ro ak pustiti s robije. O be aj!
O be anja bar ništa ne koštaju.

JEVREM: Jest, i sam sam to mislio.

SEKULI : E, 'ajde, u zdrav lje, pa na posao! (*po e pa se
vrati*) Jes' boga m i, malo ne zaboravih. No, još m i se i to
mo e desiti da zaboravih. (*vadi pet-šest neispunjenih
menica iz džepa i prelistava ih, itaju i sume*) Sto, dvesta,
trista, etiri stotine... 'A jd 'ovu od pet stotina. Deder,
gazda-Jevreme, po tp iši ovo!

JEVREM (*zgrane se*); Koje, more?

SEKULI : Pa ovu menicu, brate, od pet stotina dinara.
Nije da ka eš hiljada, nego pet stotina. Evo i slov im a piše
pet stotina.

JEVREM : E, to ja ne u da po tp išem !

SEKULI : A ma, kako ne eš?

JEVREM : Tako, ne u! Zašto da po tp išem ?

SEKULI : Kako zašto? Pa je l'ho eš da budeš narodni

poslanik ili ne eš?

JEVREM : Dobro, al' zašto da pođišem ?

SEKULI : E, pa kako ti to misliš? Misliš sam o pljunika zalepi. A treba li ovaj brat da pocepa bar tri para peneta i bar jedne herclove? Pa onda: hoće li narod da gucne što god ili ne? A? E, moj brate, kad bi sve to bilo besplatno, ja bih bio narodni poslanik, a ne bih tebe pustio. Deder, dede... evo ovde! (*stavlja menicu na sto i pokazuje mu gde treba da pođiše*)

JEVREM (*snebiva se*): Ne znam šta imaju peneta veze sa mandatom?

SEKULI : E, sinko, mandat se ne stiče glavom, nego kesom i nogama. Tipare, ja peneta, a narod mandat?

JEVREM (*snebiva se i lomi*): Znam, al' to... (*trgne se*) A, jok, ne u to da pođišem !

SEKULI (*uzima menicu*): Nemoj! (*stavlja je u džep*)
Meni mandat ne treba, a ne treba ni tebi, rekao bih. Onaj Jovica ionako mi dosad govore i mi kako bi on trebao da bude poslanik.

JEVREM (*prestravljen*): Zar ti je govorio, boga ti?

SEKULI : Jes', još pre nedelju dana.

JEVREM: E, vidi ga, molim te, to on otišao od mene pa pravo tebi.

SEKULI : Ne znam odakle je otišao, samo ovek molim i preklinje. E, 'ajd' u zdravlje, gazda-Jevreme!

JEVREM : Pa, dobro, kud eš ti?

SEKULI : Idem da gledam svoj posao! (*polazi*)

JEVREM : ekaj de... ekaj da progovorimo ko ljudi!

SEKULI : O em u da progovorim o?

JEVREM : Pa dobro, kako to može da bude: jedna peneta i jedni erclovi pet stotina dinara? Da ka eš da je manje...

SEKULI : Pa što tako ne govoriš pa da se kao ljudi sporazumemo? A ko ti je baš to liko stalo za manje... neka bude manje. Meni je glavno da se sporazumemo a suma je sporedna stvar... Evo, na prim er, ova od etri stotine dinara.

JEVREM (*eše se za uvetom*): Mnogo, brate!

SEKULI : Pa dobro, 'ajd' ovu od trista, a ako docnije još zatreba, ti si, hvala bogu, tu!

JEVREM (*još se snebiva*): Znaš, mislio sam ...

SEKULI (*trpa mu pero u ruke*): A ma nem aš ti tu šta misliš. Ne ka misle oni u Beogradu kojim a ti trebaš. Plati e oni to, ako ti ne platiš. Deder, deder!...

JEVREM (*po tp isuju i nevo ljno*): O, brate!...

SEKULI (*trpa m enicu u džep*): E , tako , vidiš, pa da se ide na posao! U zdravlje! (*ode*)

VII

JEVREM, SPIRA, SPIRINICA

JEVREM (*osta je ukip ljen, drže i još uvek pero u ruci; on uznosi obrve razm išljaju i i izražavaju i nezadovoljstvo*).

SPIRINICA (*izlazi iz sobe, za njom Spira i Pavka koja ih ispra a*): Gle, pa tu je i Jevrem ! Baš dobro, mog li bi odmah da progovorimo i s njime.

SPIRA : Neka sad, drugi put em o .

SPIRINICA : A ma , ove e , ho eš li m e jedanput ostaviti na m iru bar jednu re da ka em !

SPIRA : Pa ka i, brate, ali kad je vrem e da se ka e!

SPIRINICA: Tebi nikad nije vreme.

SPIRA: Pa nije, dabome!

SPIRINICA: Da nisi ti takav, te nije ti danas vreme, te nije su tra, sve bi druk e bilo. N ego takav si za svašta!

JEVREM : D e, dobro, šta ho ete da m i ka ete?

SPIRINICA : Pa to , zete, rešili sm o ja i Spira.

SPIRA : E to , opet: "rešili sm o" ...

SPIRINICA : A ma , pust' m e, ove e, ako boga znaš!

PAVKA : Pa pusti enu neka ka e!

SPIRA: E 'ajde, govori, govori!

SPIRINICA: Pa to - rešili sm o ja i Spira: ti zete da budeš poslan ik , a Spira predsedn ik opštine.

JEVREM : Pa... to m o e...

SPIRA : M o e, al'kad bude vrem e tom e.

SPIRINICA : A ma , pusti oveka neka ka e.

SPIRA : Pa to je hteo da ka e.

JEVREM : Pa jeste to , kad bude vrem e. Sad ne m o em o ni da razgovaramo o tome.

SPIRINICA : To jeste. N ego ka em sam o da znaš šta sm o

rešili! (*prilazi Pavki i govori joj poverljivo*)

SPIRA (*Jevremu*): Kako, kako idu stvari?

JEVREM : Ta... idu... sam o košta!

SPIRA : Pa košta, ali vredi.

SPIRINICA : Ho em o li?

SPIRA: Hajde, zbogom!

PAVKA : Pa do ite! (*ispriča ih i vraća se*)

VIII

PAVKA, JEVREM

PAVKA: Nisam htela pred njima, ali ovi tvoji dovde mi do oše.

JEVREM : A zašto, Pavka?

PAVKA : Kako, zaboga, zar ne vidiš kako se sve tumb obrnulo! Ostavi što mi se od kuće napravi kafana i što ve niko u kućinio em u drugom ne govori nego o tome, nego i ova opozicija u kući.

JEVREM : Koja opozicija, Ivkovi ?

PAVKA : Ništa on, ali da uješ nju!

JEVREM: Koju nju?

PAVKA : Pa tvoju erku. Da uješ sam o kako razgovara sa mnogim ide mi uz nos, kao da je u njegovoj partiji.

JEVREM: E pa, Pavka, ti si je upisala u tu partiju; nisam ja, pa sad trpi što te sna e! Nego drugo sam ja hteo tebi da ka em , ovaj... znaš, u svakoj ustavnoj zemlji red je da se kandidati uo i izbora grde. Mo e, na prim er, da iza e plakat pa da ka e bogzna šta ru no o meni, a mo e tako

isto da iza e plakat pa da ka e nešto ru no za zeta. Jer kako m o e da se agitu je ako se za protivnika ne iznese nešto ru no? Pa... hteo sam , ovaj, da ka em : nem o j ti to da prim iš k srcu , a i D anica... to je , znaš, uo i izbora.

PA V K A : E to ti sad... a šta m o e opet tebi da izm isle?

JEVREM : M o e svakom e da izm isle, sam o kad se ho e. Izmisle mi, na primer... izmisle mi... (*dom išlja se*) Izmisle mi, na primer, da sam preoteo tu u enu.

PAVKA (*zgrane se*): Jevrem e, pom eri se s m esta! Š ta je tebi, ove e? G de bi ti m ogao u tim godinam a preoteti tu u enu?

JEVREM: Pa znam ja da ne bih mogao, ali tako izmisle, na primer!

PAVKA : A ko ti izm isle, neka ti nešto drugo izm isle. Za to ne u da ujem ! G ledaj ti njega! M alo što je digo ruke od du ana i od ku e, nego sad ho e i od ene da digne ruke!

JEVREM: Ama nije, brate, ja to samo onako na primer.

PAVKA : N e u ni na prim er. Takve stvari ne sm e ni na primer da ti se dese. R azum eš?

JEVREM: Pa dobro m eni, al' recim o iza u plakati u kojim a se ka e da je Ivkovi preoteo tu u enu.

PAVKA : S am o da ja ujem to , ionako m i je ta proševina došla dovde!

JEVREM : Pa ne treba to tako da uzim aš k srcu , to je politika.

PAVKA: Ama, kakva politika! Otkuda je to politika da ovek preotm e tu u enu?

JEVREM : Ne razumeš ti to, nego hajde, blago meni, ti
tamo, pa poučeri te, da je ona u mojoj partiji sve dok se
ne venča. Posle kako hoće...

PAVKA (*odlazi*): To ti da joj kažeš, ne sluša ona više
mene! (*ode*)

IX

JEVREM , ZATIM IVKOVI

JEVREM (*vadi iz džepa novine, razvija ih i seda da ih
ita*).

IVKOVI : Dobar dan!

JEVREM: Gle, ti si?

IVKOVI : Obišao sam do te pred podne, ali je odlazio
ročište pa je porinuo.

JEVREM : Ako, mlad si pa možeš da poriniš. A jesi li
tako tačan u agitaciji kao što si ovde?

IVKOVI : Ta... radi se koliko se može.

JEVREM : Mnogo govorite, što tako mnogo govorite?

IVKOVI : Kako govorimo?

JEVREM: Pa tako, zborovi, zborovi, zborovi, ne
ostavljate nijedan sokak na miru.

IVKOVI : Pa i vi?

JEVREM : Jok ja! Ovim ožim ožim biti, ali ja ne, ja volim
da se uči i da se radi.

IVKOVI : Onako ispod čita?

JEVREM: A nije, nego kao vi, na talambase!

IV K O V I : A zašto ne bi istinu kazali javno?

JEVREM: Ovaj... u politici se ne kaže samo istina javno, nego i neistina.

IV K O V I : A to ne!

JEVREM : Pa ne kažeš ti, ali ima. Ja sam oga protivnika ne bih, na primjer, nikad izneo tako nešto što nije istina, ali ima koji i to rade. Ima, ka u, u ponekim okruzima pa štampaju plakate i iznesu kandidatu nešto sasvim ružno, upletu čak i fam ilijarne stvari.

IV K O V I : V o le o bi h ja da ko pokuša m en i izneti tako što , pa bi video kako bi se proveo .

JEVREM : E to , kako si prgav . N ek iznosi, brate, što ho e sam o kad ti znaš da nije istina, što te se onda ti e!

IV K O V I : A što da se iznosi ono što nije istina?

JEVREM: E, pa politika, borba, partija, agitacija. A posle, kad pro u izbori, kaže se lepo: ovo i ovo je bila istina, a ovo i ovo nije bila istina. E to, i vi ste m en i u vašim novinama izneli kako sam pre jedanaest godina, kad sam bio opštinski odbornik, pojeo jednogodišnju porezu.

IV K O V I : P a n iste je platili?

JEVREM: Nisam, al' to je zastarelo.

IV K O V I : A vi, zar ništa bolje niste mogli izmisliti protiv mene u dopisima nego da sam izdajnik otad bine?

JEVREM : T o bar nije ništa, to je sasvim nevino. Im se dvojica ne trpe, onaj drugim ora biti izdajnik otad bine. Tako je to u politici. A , posle, nem o j ti da m isliš da su ti sam o to izmislili, izmislili e oni tebi još nešto gore. Ne

brini se, izmisli e ti!

IVKOV I : Slušajte, gazda-Jevreme, ja razumem, iako to ne odobravam, ova sredstva u borbi prema protivniku, ali i to mora imati svojih granica. I granica, do koje u ja dozvoliti da me napadaju, to je moja ličnost. A ko se nje dotakne, verujte da me i to krvlju platiti.

JEVREM : Uha, gde si ti otišao! Što spominješ, brate, krv? Što imaš ti tu krv da me ešaš, ostavi krv na miru!

IVKOV I : Hoću sam odati vam kaem.

JEVREM : Nemoj, brate, ni da mi ka eš. Ne volim ni da mi se ka e: krv. Najbolje je ja i ti, ovako kad smo sami, i da ne razgovaramo o politici, mi smo familija kad smo sami...

IVKOV I : Pa da... ali... do e, vidite, tako re .

JEVREM : Zato, vidiš, mi ne treba nikad da smo sami. (*na vratima*) Danice! (*Ivkovi u*) Bolje da nismo sami. (*na vratima*) Danice!

X

DANICA, PRE AŠNJI

DANICA (*iznena ena*): A, to je lepo, tako ste se brzo vratili.

IVKOV I : Da, odleno je ro ište.

DANICA : A ja ujem otac razgovara s nekim, pa mislim neko od njegovih ljudi.

JEVREM: A, nije od mojih.

DANICA (*nude i ga da u e u sobu iz koje je ona izašla*): Izvolite, hoete li unutra? Da probate slatko od ru a,

malo as ga je majka skuvala.

IVKOV I : Zar niste vi?

DANICA: Pa i ja sam pomagala.

JEVREM (*više sebi*): Tako, dabome, eto to je familijarni razgovor kad se govori o slatku od ru a, a ne krv!

XI

SRETA ,PRE A ŠN jI

SRETA (*iz džepa mu viri rolna crvenih plakata*): Dobar dan, dobar dan elim! (*smuti se kad vidi Ivkovi a*)

JEVREM: Dobar dan, Sreto... (*zbuni se i sam*) Ovaj... (*Ivkovi u*) Idi da probaš slatko od ru a...

IVKOV I : Docije... Ja bih još imao nešto posla u varoši.

JEVREM (*Dinici poverljivo*): Odvedi ga, odvedi ga!

DANICA (*Ivkovi u*): Isprati u vas!

IVKOV I : Do vi enja! (*odlazi i Danica s njim*)

XII

SRETA, JEVREM

SRETA: Kada postavimo svaku stvar na svoje mesto onda, pravo da tika em , ovaj Ivkovi u tvojojku inije baš na svome mestu.

JEVREM : Pa... jest... al' šta eš, tako se desilo. (*hteo bi da se izvu e iz toga razgovora*) A ima li što novo?

SRETA : More, kako da nema, ugazili smo sad ve duboko, pa svaki as novosti. E to, uo si valjda, da Jovica

Jerkovi prelazi u opoziciju.

JEVREM: Koj'?

SRETA : I da ga uješ šta piše. (*razvije jedne novine i ita*): "Do danas sam pripadao..." (*govori*) To ve znaš, nego u j sam o kako svršava: (*ita*) "N iti ja m ogu više pripadati partiji koja kandiduje za poslanike ljude koji su švercovali špiritus."

JEVREM (*plane*): A m a koj' špiritus?

SRETA: Ta onaj, de!

JEVREM (*uzbu en*): A m a, šta m eša on špiritus u politiku? O tkud to dvoje ide zajedno: špiritus i politika?

SRETA : E , al' da vid iš kako sam ja njemu odgudio.

JEVREM: Je l' dopis?

SRETA : Pa jesi li itao dopise sa potpisom "R išelje"?

JEVREM: Jest!

SRETA : E , R išelje - to sam ja!

JEVREM: Gle, molim te!

SRETA : Pa jesi li itao dopise sa potpisom "H em oland"?

JEVREM: Jes'!

SRETA: E, Hemoland - to sam ja!

JEVREM: Opet ti?

SRETA : O , ko liko još potpisa im am ja: B arnava, H erostrat, G olijat, H ad i- era, P rosp er M erim e; sve su to moji potpisi.

JEVREM : B aš um eš ti to , S reto . A jesi li m u dobro

kazao?

SRETA : Kome, Jovici? Slušaj sam o: "Naša nacija preboljeva jednu tešku bolest, kojoj je jedini izlaz preporod!" Tomu do e znaš kao malo filozofski uvod, a posle mu, ovde dalje, opet na jedan filozofski način ka em: "Jovice, m agar ino jedna, zar ti sm eš da govoriš o špiritusu, kad si liferovao vojsci crknuto meso?"

JEVREM (*zadovoljno*): Jes' jes', to ti njemu, tog (*spazi mu plaka te u džepu*) A šta ti je to?

SRETA: Koje?

JEVREM: To crveno?

SRETA: A ovo? Pa to je ono.

JEVREM: Koje ono?

SRETA : Ono što je sastavio Sekuli , štampao sam i ve se lepi po ulicama.

JEVREM (*uplašio se*): Ama da nije to za onoga? (*pokazuje na Ivkovi evu sobu*)

SRETA : Pa jeste, za ovu enu!

JEVREM: Uh, pobogu brate!

SRETA : Slušaj! (*razvija i ita jedan plaka ti*): "Sodoma i Gomora".

JEVREM : A što te crkvene re i?

SRETA: To je sam o naslov. Slušaj (*ita*): "Advokat ovdašnji, Ivkovi , kojega izvesne propalice i besku nici kandiduju i za narodnog poslanika, preo teo m i je ven anu enu i javno se snjom sastaje..."

JEVREM (*prestravljen maše rukom da prestane ita ti*):

ekaj! (*ode do Ivkovi evih vrata i oslušne, ode i do drugih pa proviri i opet se vrati Sreti*) itaj lakše!

SRETA (*nastavlja*): "... i javno se s njom sastaje na o ig led celog gra anstva, a na porugu javnoga m oral a. I takav ovek zastupa pravdu pred sudom , i takav ovek sme da se kandiduje za narodnog poslanika. Na ast stranci koja e se i takvom perjanicom zakititi Sim a Soki ."

JEVREM : U h , pobogu brate , naru iste grdno oveka!

SRETA : N aru ism o , dabom e. E no , ve se lepe plakate po ulicama i zbira se svetu gom ilam a pa ita. Ovo sam tebi doneo (*daje mu*) jedno sto tinak kom ada da rasturiš po aršiji.

JEVREM: Ama, ko da rasturi, je l' ja?

SRETA : Pa jes', pošalji po tvom šegrtu po du anim a.

JEVREM : A m a , zar ja? E , to , ne u!

SRETA : K ako ne eš?

JEVREM: Pa... ovaj... on je brate, moj zet!

SRETA : A ko je tvoj zet, nije narodni zet; a ako ho eš pravo da tika em , bolje bi bilo da nije ni tvoj zet. O dsek le su m ise noge kad sam u aršiji uo da ti se isprosila erka. K a em Joci crevaru: Ivkovi je ovakav, Ivkovi je onakav, ive ka em m u najgore što se m o e re io ivom oveku, kao što je to red prilikom agitacije, i ka em m u još: eto, zato ne treba da glasaš za njega. A on veli: pa kad je on tako r av ovek, zašto m u Jevrem daje k er?

JEVREM: Pa nije on tako r av ovek!

SRETA: Pa kad nije, neka on bude poslanik. 'Ajd' neka on

bude poslanik. Da glasam o svi za njega. Je l'ho eš?

JEVREM (*eše se za uvom*): Pa ono... tako je, pravo da ka eš, nego...

SRETA : Ili ako ne eš za njega, 'ajd 'da glasam o za Lazu klomfera.

JEVREM: Za kakvog Lazu klomfera?

SRETA : Injegova je lista jutros potvr ena u sudu .

JEVREM : A ma, kakva lista? Pa iji je on kandidat?

SRETA : Socijalisti ki.

JEVREM: Pa zar i oni?

SRETA: I oni, dabome!

JEVREM: I Laza klomfer kandidat?

SRETA: Jes'!

JEVREM : E , što ne ide - ne ide. O tkud on mo e da bude kandidat? Pen je se na ku e i lem i oluk. Do e neki stranac i vodiš ga kroz varoš da mu poka eš znam enitosti, a Laza u i na krovu. S tranac te, na prim er pita: ko je onaj ovek što u i na krovu? - A ti mu ka eš: to je naš narodni poslanik! M o e li to bude?

SRETA : M ore, ne brigaj ti brigu ne e on više nikad u ati na krovu kad u ne jedanput na poslani ku dijumu .

JEVREM: To jeste!

SRETA : P rem a tom e, v idiš, sad im aš dva protivnika, pa se m ora još ivlje raditi. Mora se pripraviti javno mnjenje i zato su , v idiš, po trebne ove plakate. Z naš li ti, m o lim te, šta je to m nenje?

JEVREM: Pa... novine.

SRETA : More jok, kakve novine! U novine do e ono što je pe eno ve . A dok se to ispe e, im a vazdan posla. Treba da se zam esi u na ve, da se posoli, da naraste, da se m etne u kalupe, pa na lopatu, pa u pe .

JEVREM : Pa da se ispe e.

SRETA : Da se ispe e, jest, al' dela ga um esi ako si m ajstor. A znaš li ti: kako se m esi javno m nenje? Još u jutro rano, im se probudim , pa dok se opasujem , a ena m idonese ašu vode sa par etom še era, i ka e m i šta je u la od prija-Mace kad je na bunaru zahitala vodu. A ne opasujem se ja sam o u jutru i ne pijem vodu sa še erom sam o ja u jutru, nego i ti i ovaj i onaj i svim a nam a ka e ponešto ena. E, vid iš, to sve m i poberem o svaki od svoje ku e, pa 'ajd 'u kafanu na onu prvu kafu što se izju tra pije. Tu do e i poštar koji je ve itao novine, tu do e i telegrafista koji pri a da na desno uvo um e da uje internacionalne telegrame, kad prolaze kroz icu, pa tu pisar iz na elstva koji zna šta je poverljivo došlo, pa onda tu m i svi ostali. I kako ko po ne da sr e kafu, tako izru uje na sto sve što je uo i sve što zna. Tako se tu na sto skupi puno novosti i m ipo nem o da ih m esim o. Jedan doda soli, drugi biber, tre i do lije m alo vode, etvrti pospe još m alo brašna da bude guš e, pa kad se rastanem o, a ono vid iš, raspršti se javno m nenje u sve sokake, u sve du ane i u sve kancelarije. I, onda, to ti je kao kad baciš m levo u vodenicu. B uk e i frk e varoški kam en od jutra do podne i m elje ono što sm o m i bacili pod kam en. E to, vid iš, kako se pravi javno mnenje, ako nisi znao.

JEVREM: A to sve vi kuvate tamo pred "Narodnom gostionicom"?

SRETA : T am o, dabom e! T rebalo bi i ti koji put da svратиš tam o, m e u nas.

JEVREM: Trebalo bi, vidim da bi trebalo, ali pravo da ti ka em nem am kad .

SRETA : Pa šta radiš po ceo dan kod ku e?

JEVREM: Brinem se... eto, to, po ceo dan se brinem.

SRETA : Š ta kog avola brineš kad m i nosim o tvoju brigu?

JEVREM: Nije za izbore, nego se brinem ako budem izabran . Znaš otkako sam se rešio da budem narodni poslanik, a mene sve onako neka tuga podilazi. Nije upravo ni šala! V elika sala - pa tu klupe, pa puno ljudi, pa ministri, pa onda tu publika i narod i svi vi u , na prim er... O no kad vi u svi, i lako je, vi em i ja, pa eto ti. A li tišina, brate m oj, tišina, na prim er. Po leti m uva i cela skupština u je zuuuc... fo m a lna tišina. A tek predsednik uz m e zvonce pa: ziminimi, ziminimi, nimi, nimi, nimi! Gospodin Jevrem Proki im a re ! A ?!

SRETA : A ti ustaneš pa govoriš.

JEVREM : Jest, govoriš, ali ti se stigne srce pa se napravi ovo li ko ...

SRETA : S lušaj, brate, da postavim o svaku stvar na svoje m esto. Znaš kako ti je to u skupštini: ako govoriš za vladin ra un, opozicija e re i da si glupo govorio, a ako govoriš za opoziciju, vladina e stranka re i da si glupo govorio. U svakom slu aju, ne gine ti da glupo govoriš, pa onda...

JEVREM (*prekida ga*): A m a nije to . M eni je svejedno šta u ja da govorim , nego je ovde pitanje kako u da govorim?

SRETA : Pa tako lepo , ustaneš pa govoriš.

JEVREM : Jest, ustaneš! A vilice ti se steg le i jezik

odebljao, a suze ti naišle na oči...

SRETA: More, oslobodi se, polako!

JEVREM: Pa to sam, znaš, i hteo da probam, da se oslobodim.

SRETA: Kako da probaš?

JEVREM: eka da vidiš. (*pogleda najpre na vrata leve sobe i zatvori ih, naviri zatim kroz ključaonicu Ivkovićeve sobe, a zatim kuca na vrata Danice, gura se za sebe*)
Gledaj ti, molim te, nje!

XIII

DANICA, PRELAŠNJI

DANICA (*ulazi spolja*): Evo me!

JEVREM: Je li tamo onaj tvoj?

DANICA: Nije, otišao je.

JEVREM: Pa šta se ti tamo?

DANICA: Pa javam ključ od njegove kancelarije.

JEVREM: Ti?

DANICA: Jeste!

JEVREM: Dobro, uvažavajući to razumeš. A li šta se u kancelariji?

DANICA: Čitala sam.

JEVREM: Šta si čitala?

DANICA: Ništa!

JEVREM: Ništa. Da u javi tebi nešto! A li tamo u kuhinji,

kod majke, pa radi nešto. 'Ajd'!

DANICA: Idem. (*ode*)

XIV

JEVREM, SRETA

JEVREM : Nešto!

SRETA : Tako je to, dabome, kad ti je on u kući.

JEVREM : Nešto, hm, nešto! (*zatvori vrata kroz koja je Danica otišla*) Eto, sad nema nikog. Molim te ko brata, uzmi ovo zvonce pa sedi, evo ovde sedi, pa da mi daš rešenje. Hoću baš da probam. Ne znaš kako me to muči.

SRETA : Molemo, molemo! (*sedne za sto*) Ekaaj prvo da postavimo svaku stvar na svoje mesto. (*meće zvonce*) Tako. 'Ajd' sad! Sedi ti tam opa tražire!

JEVREM (*ode još jednom te oslušne na vratima, pa se vraća i seda na stolicu prema Sreti, ukrući se, iskašlje, ustane sa stolice i diže ruku uvis*): Molim, gospodine predsedniče, za rešenje!

SRETA : Ama, ekaaj, kud si navro! Ne ide to tako! Prvo da otvorim sednicu.

JEVREM (*sedne*).

SRETA (*ustane, silno zvoni i razdere se*): Mir, mir kad vam kaemo! Jeste li svi na broju?

JEVREM: Jesmo!

SRETA: Molim gospodu stenografe da se spreme. Molim gospodina sekretara odbora za molbe i žalbe da mi da poslovnik da mi se naepri ruci. Molim poslanike da govore u tivo, kako se ne bi dešavali sukobi, molim

galeriju da održava red. Mir kad vam ka em ! (*sedne*)

JEVREM (*kao pre*): Molim gospodine predsedni e, za re ! (*sedne*)

SRETA (*dugo zvoni*): Gospodo, gospodin Jevrem Proki im a re !

XV

PAVKA, PRE A ŠNJI

PAVKA (*na vratima*): Jevreme, crni Jevreme!

SRETA (*strogo*): Pst!

JEVREM : uti, idi odavde!

PAVKA: Ama, samo da ti ka em .

SRETA (*ljutito zvoni*): Molim, na mesto, ne dozvoljavam da govori ko nem a re !

JEVREM (*Pavki*): Idikad ti ka em !

PAVKA : Du an, Jevreme!

SRETA : Tra ite re !

JEVREM : Nem oj da tra iš re , nego da nas ostaviš!
M o lim te, Pavka, da nas ostaviš!

PAVKA : A ma došao šegrt iz du ana da javi...

JEVREM: Nek javi tebi, a mene ostavi na miru. 'Ajde 'ajde, ovo je va nije. (*izgura je i opet zatvori*)

XVI

SRETA, JEVREM

SRETA (*zvoni*): Jesu li udaljeni svi koji su nenadležni?

JEVREM (*sedajući*): Jesu!

SRETA (*zvoni*): Gospodo, gospodin Jevrem Prokićima re!

JEVREM (*sav se preneo u skupštinske klupe i celu stvar uzima ozbiljno i očajno; kad dobije re, oseti da mu je zaigralo srce i preplaši se; zatim se pribere, pa se sve anodize, iskašlja se i zauzima govorniki stav*): Poštovana gospodo, narodni predstavnici ove kuće!... Ja... ovaj... ja... Na primer... (*zapeo, neume dalje, očajno razmišlja*)

SRETA (*zvoni*): Molim, nemojte prekidati govornika!

JEVREM (*pribira se, briše o čelo i odvaži se ponovo*): Poštovana gospodo, predstavnici ove kuće!...

SRETA (*zvoni*): Molim govornika da ne govori po dva puta o istome predmetu.

JEVREM (*prilazi Sreti familijarno*): Znaš, ja sam hteo...

SRETA (*zvoni energično i dere se*): Na mesto! Molim gospodu poslanike da zauzmu mesto, galerija neka zauzme mesto, stenografi neka zauzmu mesto, vlada neka zauzme mesto, narod neka zauzme mesto, svaku stvar treba postaviti na svoje mesto!(*zvoni*)

JEVREM (*preplašen odlučno u Sretinom sedne poražen na svoje mesto*).

SRETA (*obinoma*): Aha! Je li vidiš šta je vlast? Misliš li to je tako? A šta misliš tek tamo, u Skupštini, galerija, andama, pa polije leji...

JEVREM (*zabrinuto*): Nije lako!

SRETA : Zato je, vidiš, država i odredila po dvanaest

dinara diju me od sednice, za taj strah što ga pojedeš.
'Ajde, sedi pa iz po etka da se oslobodiš malo.

JEVREM : A l' nem o j da m e buniš! (*nešto hrabrije*) Molim
za re !

SRETA (*zvoni*): G ospodin Jevrem Proki im a re .

JEVREM (*diže se, govori malo odvažnije*): Poštovana
gospodo i bra o , predstavnici narodni, u našoj zem lji ima
raznih nepravilnosti. Bud et, na prim er, nije u ravnote i
prema svim a gra anim a... Dok ... ovaj... jedan kraj... jedan
kraj naše otad bine im a i šum u i rasadnik i strugaru i...
okru nu kom andu, na prim er, do tle se u drugom kraju ne
primenjuje pravilno zakon o naknadi štete pri injene
gradom, na primer...

SRETA: Tako je!

JEVREM (*ohrabren*): Ja sam , bra o m o ja, dugo
razm išljao o tom e kako da se tom e zlu koje se ukorenilo u
našem narodu stane na put i došao sam do zak lju ka da je
najbolje da se to ostavi vlad i da ona razm išlja o tom e.

SRETA (*jednim glasom*): Tako je! (*drugim glasom*) Nije
tako! (*prvim*) Jeste! (*drugim*) Nije! (*prvim*) Vi, dok ste bili
na vladi, upropastili ste ovu zemlju! (*drugim*) u tite vi,
izdajnici. (*prvim*) Ko je izdajnik? (*drugim*) Ti! (*prvim*) A
ti si lopov i hulja! (*svojim glasom*) Pljus! Pljus! (*šam ara*
po vazduhu dok i samog Jevrema ne ošam ari. (za tim zvoni
silno) M ir, m ir, gospodo! M olim , uvajte dostojanstvo
ovoga doma! Umoljava se gospodin poslanik koji je
opalio šam ar ovom e drugom e gospodinu poslaniku da
trgne šam ar natrag . Skupština prima k znanju ovaj šam ar i
prelazi preko istoga na dnevni red!

JEVREM (*za sve vreme sa u enjem ga posmatra*): Š ta ti
je?

SRETA : Pa ho u brate, da ti potpuno predstavim Skupštinu. Posle svakog značajnijeg govora mora da se larm a. Jedni vi u: "Tako je!" drugi: "Nije!" Pa onda jedni viknu: "Ti si izdajnik!" A drugi: "Ti si lopov!" Pa onda jedan poslanik opali drugom e šam ar, i onda se pre e na dnevni red.

JEVREM: A kako ti izgleda, mogu li? A?

SRETA : D o tera eš se ti još kako .

JEVREM : Sam o m o lim te da svратиš eš e, pa još koj'put ovako.

SRETA : M o e, do i u sutra. N a dnevnom je redu sutra zakon o neposrednoj porezi. Upamti to!

XVII

G O SPA M A R I N A , P R E A Š N J I

MARINA (*dolazi spolja*): Dobar dan, prijatelju, dobar dan, elim ! Ju, da vas nisam u poslu prekinula?

JEVREM : A nije, svršili smo!

MARINA (*pakosno*): Neka trgovina valjda?

JEVREM: A nije... onako posao!

SRETA: 'Ajd' ja odoh!

JEVREM : Pa do i sutra. Zakon o neposrednoj porezi, re e?

SRETA: Jes'! Zbogom!

JEVREM: Zbogom!

SRETA (*odlazi*).

XVIII

MARINA, JEVREM

MARINA (*pošto je Sreta otišao*): Ovo meni, prijatelju, li i na agitaciju; im je taj Sreta tu.

JEVREM: Pa šta eš, prijor, i to je posao!

MARINA: Ono i jeste posao, kako da nije! A zbog toga sam, ako hoete, i došla da razgovaramo.

JEVREM: Pa ako, prijor, da razgovaramo. Izvol'te, sedi!

MARINA (*sedaju i*): Ja mislim, prijatelju, da za takve stvari kao što je, što ka u, veza za ceo ivot, treba najpre iskrenost.

JEVREM: Treba!

MARINA: I onda, znate, kad nema iskrenosti na prvom koraku, onda, što ka u, nema ivo ta.

JEVREM: Nema! (*on u jedan mah spazi crvene plakate koje je Sreta ostavio, pretrne živ i š epa ih te m erka na sve strane sobe gde bi ih sakrio*)

MARINA: I onda, kad je tako, ja ne razumem ovu vašu agitaciju?

JEVREM (*sakrije plakate iza le a*): Koju agitaciju na primer?

MARINA: Pa to, što hoete da budete narodni poslanik.

JEVREM: A, to? (*vra ti plaka te pod m iške*)

MARINA: Mi kad smo prosili vaše dete, vi niste kazali da hoete da budete narodni poslanik, a to se protivi iskrenosti!

JEVREM: Kojoj iskrenosti?

MARINA: Vidite, gazda-Jevrem e, ja u da budem otvorena. V aš zet vam to, m o e biti, ne e re i, al' boga m i, ja volim s farbom na sredu.

JEVREM: Pa jes', vi volite!

MARINA: Ne ka em , prijatelju, da se nama nije dopala devojka, i što ka u, sporazum eli sm o se kao ljudi i za sve drugo što pripada devojci i što je potrebno za bra ni ivot. A li, prijatelju, kad je došlo do toga da se iza e s farbom na sredu, onda vam ja m oram re i da sm o m i na drugo ra unali.

JEVREM : N a šta drugo?

MARINA: V idite, prijatelju, vaša fam ilija, izg leda, vrlo velika?

JEVREM : I m oja i enina.

MARINA: M o da najm anje dvadeset do trideset glasova, a to nije malo kad se glasa za izbore.

JEVREM: Pa nije!

MARINA: Pa vidite, ja vam m oram re i da sm o m i na to ra unali. K ad god sam dolazila u vašu ku u, a ja sam prebrojavala po vašim zidovim a m uške glave i m islila u sebi: eto, m o j sestri , uz enu, dobi e kao m iraz i ovih trideset glava.

JEVREM (*iznena en*): A m a uz kakvu enu?

MARINA: P a, m o lim vas lepo, kad bi recim o s vaše strane postojala iskrenost, kome bi drugom vi dali te g lasove nego svom e zetu? E to, ka ite sam i!

JEVREM : G le sad! N a šta pa ona ra una? P a zar, bre, dajem pare, pa dajem nam eštaj, pa dajem devojku; pa sad

još i celu fam iliju da m u dam ?

M A R I N A : N e ka em to , prijatelju , al'ovde je re o
iskrenosti. D a sm o m i znali da vi ho ete da budete
poslanik...

J E V R E M : A da sam ja znao da on ho e da bude
poslanik...

M A R I N A : P a lepo, prijatelju, al' kad se ho e , sve se to još
m o e poprav iti.

J E V R E M : K a k o da se popravi?

M A R I N A : M o ete se vi još i odre i!

J E V R E M : Š ta ka eš: da se odre em ? A m a koj'da se
odre e? Z ašto da se odre em ? ega da se odre em ?

M A R I N A : D a se odre ete fam ilije u korist vašega zeta!

J E V R E M : A m a , k a k o , p o b o g u b r a t e , d a se odre em
familije?

M A R I N A : H o u re i, nije fam ilije, nego da se odre ete
kandicije u korist vašega zeta. A vaša fam ilija da g lasa
za njega.

J E V R E M : A d a k l e , t o m u j e d a k l e t a i s k r e n o s t ?

M A R I N A : P a j e s t e , t o j e , a k o h o e t e !

J E V R E M : A j e l' t e o n , b o g a t i , p r i j o , p o s l a o d a m i
govoriš?

M A R I N A : B o e s a u v a j , p r i j a t e l j u ! A l i s a m j a , z n a t e , o v u
stvar sasvim iskreno po ela pa sam rada da se odr i ta
iskrenost izm e u nas.

J E V R E M : P a t o i s k r e n o s t , d a s e j a o d r e e m k a n d i d a c i j e ?

MARINA : Mo e to , prijatelju , da se udesi pa i da se ne odre ete . Kad u porodici vlada iskrenost , onda je lako sporazumeti se . Mogli bi vi i da ostanete kandidat , pa neka glasaju za vas vaši ljudi , a vaša fam ilija da glasa za vašega zeta . E to , to bi bio red !

JEVREM : I red bio da on ide u Skupštinu , a ja da ne idem .

MARINA : Pa i jeste to red , ako ho ete .

JEVREM : E ne e ga oti i ! Ine sam o m oja bli a fam ilija , ve ioništo m ipadaju rod po m a ehi i sve što njim a pada rod , ne e glasati za njega .

MARINA (*ustaje*): U ostalom , sigurna fam ilija ! Š to se ja tu jedim kad ionako ne bi bilo nikakve koristi . Pola familije i nema pravo da glasa !

JEVREM: Koj' nema pravo glasa?

MARINA: Ja ne znam ko - al' pogledajte ih samo , (*pokazuje fotografije*) sam e njuške .

JEVREM: Kakvi su da su , za m ene e da glasaju , a vi , prijо , nem ojte da vre ate ni iju fam iliju !

MARINA: Molim vas , iskrenost nije uvreda , a ako vi na uvredu izvr ete , onda bolje da prek inem o taj razgovor . Idem ja da obi em prija-Pavku .

JEVREM: Pa jes' , to je najbolje !

MARINA (*polaze i u sobu*): Kao da nismo ni razgovarali , prijatelju !

XIX

JEVREM, MLADEN

JEVREM (*gun a*): Ko da nismo razgovarali ! Daj mi

familiju, pa onda, kao da nismo ni razgovarali. (*on tek sad vidi da drži još pod pazuhom crvene plakate*) O, gospode bo e, gde u sovim? (*traži gde bi ih sakrio, pa kad ne nalazi, on ih trpa u džep od kaputa*)

MLADEN (*unosí jedno pismo*): Pismo, gazda!

JEVREM: Je l' za mene?

MLADEN: Jes'!

JEVREM: Ko je doneo?

MLADEN: Jedan andarm .

JEVREM (*šepa gr evito*): Pa što ne govoriš da je andarm doneo! (*otvara i gleda potpis*) Sekuli . (*ita*): "Gazda-Jevreme, u kafani kod, Slobode skupio se cvet gra anstva, koji e sad tvojojku i da te u ime naroda pozdravi. Ja sam ih astio, ra un iznosi 87 dinara. Oduševljen je veliko. Do ekaj ih lepo i odr im jedan govor. Tvoj Sekuli ." (*prestravi se*) Eto ti sad! Otkud sad najedanput da se skupi cvet gra anstva? I kakav govor, otkud meni govor? (*zbuni se i ustumara*) Idi, Mladene, ekaj nem o j da ideš... (*ita pismo*): "Ra un iznosi 87 dinara, oduševljen je veliko." (*Mladenu*) Zovi mi ovamo... Ta što si se zbunio? Što si se zbunio, kog avola, kao da eš ti da dr iš govor? Idi mi zovi Danicu... Nem o j... Ja u je zvati... Idi napolje pred kapiju, pa kad vidiš gra anstvo... je l' znaš šta je gra anstvo? - kad vidiš gra anstvo da ide ovamo, a ti da mi javiš. 'Ajde, 'ajde br e!

MLADEN (*ode*).

XIX

JEVREM, DANICA

JEVREM (*zbunio se i uzmuva o, ne zna na koju e stranu ni šta da po ne*): Šta sam ono hteo...? (*seti se*) A, jest!...

Ne, nije! Ne znam prosto ni s koga kraja da po nem ... E ,
ovo je baš prava situacija. I deder ti sad reci mi, šta da
radim? (*razm išlja se i do seti se*) Mladene! (*na druga
vrata*) Danice, Danice?

DANICA (*ulazi*): Šta je?

JEVREM (*dom išlja se*): Ti imaš lep rukopis?

DANICA: Nemam!

JEVREM : Nem aš, ali lakše pišeš. M eni je lakše da
dignem sto kila nego da napišem jedno, a nem am dara za
pisanje. Pa dabom e, ne m o e ovek za svašta da im a dara.
(*šeta uzbu eno i frk e*)

DANICA : Šta ti je?

JEVREM : Tek što nisu došli, razum eš li, tek što nisu
došli!

DANICA: Ko, zaboga?

JEVREM : Ko? D eputacija! Znaš li ti šta je to deputacija?
G ra anstvo, cvet gra anstva, narodna svest,
dem onstracija. Znaš li ti šta zna i to kad ti narodna svest
do e u ku u? Ja bih voleo da vidim toga koga to ne bi
zbunilo?

DANICA: Pa je l' treba da im govoriš?

JEVREM (*drekne*): Pa to je ono! I bar da su mi ranije
javili? O tkud ovekum o e ovako napre ac da padne što
pam etno na pam et? O ljudi bo ji, šta m e je snašlo? Pa
onaj m i još pom in je špiritus! Špiritus, ja! Nek do e da
vidi šta je špiritus!... O vaj, sedi m o lim te, pa piši.

DANICA: Nemam hartije.

JEVREM: Pa razume se da nema, ko je od nas to mislio

pa da spremi hartije? (*vadi iz džepa puno hartija, zagleda jedno pismo*) "Pop Spira..." (*ita*) "Al' ako si siguran da mi izradiš pomilovanje za ono što su me obedili da je moja slava rodila"... (*govori*) Evo, ova je polovina ista. (*ocepi i da joj*) Piši, molim te!

DANICA (*umotri se i sedne*)

JEVREM (*šeta uzbuđeno, misli i gricka nokte*): Da l' da kaem "Gospodo"? Ne, bolje je "Grani"! Ili, ekaj, briši "Grani", pa kaži: "Bračo!" Jesi li napisala "Bračo"?

DANICA: Jesam.

JEVREM: E, dobro, s tim smo gotovi. (*misli*) Sad bi trebalo nešto i da se kaeljudeima. Nemoe samo "Bračo!" (*opet misli*) Napiši... E, pa de sad, kad oni tako iznenada... Napiši... napiši... ekaj, nemoj ništa da napišeš. (*uhvatio se obema rukama za glavu, pa očajno gleda u zemlju*)

DANICA: A, da znaš, oće, što je gospodin Ivkovi divan govor napisao da ga proita svojim braćim!

JEVREM: Dobro me, lako je njemu kad unapred zna da će govoriti. A otkud ti znaš da je divan govor?

DANICA: Eno mi sad stoji na stolu. Ono "nešto" što sam čitala malo pre kad si me ti grdio - bio je taj govor. Našla sam ga na stolu, pa sam ga čitala. Divan govor!

JEVREM: Pa dobro, šta kaže, znaš li makar prve reči?

DANICA: Ne znam!

JEVREM: Baš si prava gurka, zar nisi mogla da upam tiš m akar prve reči?

XX

M L A D E N , P R E A Š N J I

MLADEN (*upadne i razdere se*): Idu!

JEVREM (*prestravljen*): Ko, brate? Govori, ko?

M L A D E N : E v o i h o z g o , t e k š t o n i s u d o š l i !

J E V R E M : A m a š t o u r l a š , p o b o g u b r a t e ! K o i d e ? (*š epa ga i drmusa*) Govori, ko ide?

M L A D E N : N a r o d , d e p u t a c i j a . D o t r a o j e d a n k e l n e r i z k a f a n e p a k a e : " P o s l a o m e g o s p o d i n S e k u l i d a k a e m g a z d a - J e v r e m u d a i d u . "

J E V R E M (*zbuni se još više*): Dabome da idu, razume se da idu. M o d a s u v e v r l o b l i z u , a j a j o š n e z n a m n i k a k o d a p o n e m . (*uzm uva se, zbuni se, turi ruku u džep i na e ono zvonce; zvoni pa se trgne i baci ga na zemlju kao da se opekao*) K o j e š t a , o t k u d s a d o p e t o v o z v o n c e i š t a e m i t o z v o n c e ? (*krsti se*) G o s p o d e b o e , n a š t a e o v o i z a i . (*spazi Mladena i izdere se*) A m a , š t a s i m i t u s t a o k a o ... B l e n e š s a m o ! I d i , i d i n a p o l j e p a d a m i j a v i š k a d i h v i d i š n a u g l u ! (*Mladen ode Danici*) P a i t i , b r a t e , i d i p a s p r e m i z a p o s l u e n j e !

D A N I C A : H o u l i r a k i j u ?

J E V R E M : J e s t e , r a k i j u !

XXI

J E V R E M (*sam; dohvati ono zvonce sa poda i metne ga na sto*): B a r d a j e u p a m t i l a s a m o p o e t a k o d n j e g o v o g g o v o r a . (*š eta uzbu en*) M o r a d a s u v e b l i z u . M o e b i t i s a s v i m b l i z u ? (*gleda na prozor*) N e v i d i s e , a i d a s e v i d i , š t a i m a m o d t o g a , k a d n e m a m n i r e i n a p i s a n e , a o n i i d u i t e k š t o n i s u d o š l i . (*nasloni se na sto*) " B r a o ! " (*naslanjaju i se napipa opet zvonce pa ga š epa i bacina*)

pod) A on ima divan govor, ita la ga je D anica i ka e da je divan. I sad taj govor stoji banbadava tamo na stolu, a ja - nem am ni re i. (*sine mu misao u glavu*) Boga mi, i to bi m og lo ... zašto da stoji banbadava, a on m o e da napiše i drugi? (*osluškuje*) K anda se u je larm a? M ore, ovi odistinski idu! O, brate, što m e sna e napast ni kriva ni du na! (*osluškuje na Ivkovi evim vratim a*) Nije ovde, o tišao je u agitaciju. (*viri*) A govoreno ga tam o stolu le i. (*vadi klju iz džepa*) D obro ka e Sekuli , da izm aknem o orman. (*otklju ava polako vrata, obzire se i šap e*) On m o e napisati i drugi. (*ulazi u Ivkovi evu sobu, a malo za tim vra a se radostan, sa govorom u ruci, zaboravlja ju i da za tvori vrata za sobom ; kad u e u sobu, razvija i razgleda*) I što je glavno , itko nap isano! (*spolja se u je larm a*)

XXII

JEVREM ,M LADEN ,G R A A N I

MLADEN (*u tr i*): Evo ih! (*otvara širom vrata*) Izvol'te, bra o!

G R A A N I (*ulazi gomila raznolikih tipova, koji su pom alo i ornuti; pre ulaska se guraju na vratim a ili zastaju i nude jedan drugoga da u e; m e u njim a je i Sreta; još od ulaska na njegovu kom andu vi u*): ivo gazda Jevrem Proki ! ivo narodni poslanik!

SRETA (*prilazi Jevremu*): Jedan e govoriti, da odgovoriš! (*vra a se gom ili i nud i pojedine da govore*)

KAFANSKI MOMAK (*progura se kroz gomilu n prilazi Jevrem u podnose im u jednu hartiju*): Poslao gospodin Sekuli da se plati.

JEVREM : Š ta je to?

K A F A N S K I M O M A K : Ra un za ove što su pili.

JEVREM (*uzim a ra un i trpa ga u džep*): Dobro, posle!

TRIGRA ANINA (*ispadaju iz gom ile napred i po nu jednovremeno*): Gazda-Jevreme!... (*Pogledaju se, pa kao ustupaju i jedan drugom , sva se trojica povuku na trag*)

SRETA (*upadne u gomilu, grdi ih i izgura jednog*).

ETVRTIGRA ANIN : D ra... drag i gazda-Jevreme! Mi ovde, m i što nas vidiš i kako se uzme stvar. To smo mi. (*ne um e da lje, zbunio se, o ajno gleda u gomilu iz koje su ga izgurali*)

PETIGRA ANIN : D a, m i svi, kao što re e brat predgovornik, ako se stvar ozbiljno uzme, m i smo oni što em o glasati. M i elim o da ti ideš u Skupštinu od narodne strane i da radiš takve stvari koje e za narod biti korisne. A m i svi što nas ovde vidiš, kao što re e brat predgovornik, m i em o uvek za tebe da glasam o i da ginem o ako treba. U to im e kli em : iveo gazda Jevrem Proki !

SV I: iveo narodni poslanik!

JEVREM (*za sve vreme bio je u velikom uzbu enju i zabuni gledaju i netrem ice u tavan*): Gospodo i bra o! D ragi gra ani i naši bira i. (*ušeprtlja se i tura ruku levi džep, gde napipa crvene plaka te; turi zatim u desni džep i napipa Ivkovi ev govor. Razvedrim u se lice zadovoljstvom i izvadi hartiju, ali umesto govora izvadi ra un koji je m a lopre dobio i stane ga naglas ita ti*) B ra o! etrdeset i dva litra vina... (*prekine*) Ko mi sad dade ovaj ra un? (*zgužva lju tito i baci na zemlju, pa izvadi Ivkovi ev govor i ita*) B ra o! H vala vam na izrazim a poverenja, koje mi je utoliko dragocenije jer stojim pred ozbiljnim zada am a i teškim du nostim a. M i se, bra o, m oram o uporno i odlu no boriti protivu današnje vlade koja nije izraz naroda i koja se svojim delima daleko

udaljila od narodnih želja i narodnih potreba...

SVI: Tako je! Tako je!

JEVREM (*pao u vatru i sad sve slobodnije bita*): Naša je zemlja, braćo, zadušena i razrivena, zakoni su osramoćeni i proigrani, a narod je ogolio i obosio...

SVI: Tako je!

XXIII

PAVKA, PRELAŠNJI

PAVKA (*uletela je sva zajapurena*): Jevreme!

JEVREM (*maše joj rukom da uti i nastavlja*): Hoćemo li, braćo, vladu koja je narod upropastila i dalje da pomognemo? Ne, nećemo...

SVI: Nećemo!

SRETA (*uzvrdao se, ne zna šta će as tr i Jevrem u i govori mu, as gra an i objašnjava im nešto*).

PAVKA (*o ajno*): Jevreme, dušan je pokraden!

JEVREM: Neka je pokraden!

SRETA : Slušaj, gazda-Jevreme...

JEVREM (*maše mu rukom da uti*): Izato, braćo, ja s vama zajedno uzvikujem: dole vlada!

SVI: Dole vlada!

DANICA (*unela je služavnik sa rakijom i stala u stranu, o ekuju i kraj govora te da posluži*).

MARINA (*izišla je za njom i stala na prag od sobe*).

SRETA (*objašnjava se živo sa Jevremom, koji ga ne razume*).

IVKOV I (*našao vrata od svoje sobe otvorena, upada lju tito drže i jedan od onih crvenih plakata u ruci*):
Gospodine tasto, ovo je kleveta koja se krv lju pla a. V i i
vaši ljudi ovo rasturate!

DANICA (*vrisne i ispusti služavku*).

PAVKA (*o ajno*): Jevreme, du an!

SRETA: Gazda-Jevreme, popravljaj situaciju!

JEVREM (*zbunjeno i tupo posmatra sve redom, on nikog' ne uje i nikog' ne razume i najzad o ajno uzvikne*): Dole vlada!

SVI: Dole!

SRETA (*publici*): E, sad je postavljena svaka stvar na svoje mesto!

in tre i

(Pozornica na sredini podeljena. Leva (*od gledalaca*) polovina je Ivkovi eva soba, a desna Jevrem ova, deo sobe u kojoj je prošlog ina igrano. Na obema sobama prozori na zadnjim zidovima. Vrata koja vode iz jedne sobe u drugu širom su otvorena i više su napred)

I
JEVREM, IVKOV I

JEVREM (*u svojoj sobi, drže i u ruci jedan zgužvan broj novina, govori prete i Ivkovi u*): To nije izraz narodne svesti, to nije dopis, to nije politika, to je kleveta!

IVKOV I (*u svojoj sobi, drže i jednu zgužvanu crvenu*

plakatu): A ko ho eš da znaš šta je kleveta, a ti turi ruke u svoje d epove, tam o eš na i ove plakate.

JEVREM: A ovaj telegram u novinama?

IV K O V I : To je sušta istina. U telegram u stoji da si ti, gazda-Jevrem e, govorio protivu vlade i ništa više.

JEVREM: Govorio protivu vlade? Pa dabome da sam govorio protivu vlade kad si mi ti podmetnuo tvoj govor!

IV K O V I : Ne ka eš m i hvala što nisam u telegram u javio da si mi ukrao govor.

JEVREM : Tu re da trgneš, jesi uo! Ne kradem ja, ja sam karakterna individua.

IV K O V I : Pa jes', m oj govor je sam u leteo u tvoj d ep!

JEVREM: Z et sim i, m ogu da se poslu im tvojim govorom , ako te je ao, m ogu i ja tebi napisati jedan pa da ti vratim zajam.

IV K O V I : H vala! P iši ti sa tvojim ljudim a paškvile.

JEVREM : D rugom to da ka eš, jesi uo...

IV K O V I : Ja te bika em , a ti recionom kom e treba!

JEVREM: Nije te ni sramota: za jedan govor potego kroz novine da se ali!

IV K O V I : N isam se alio, ja sam sam o izneo da si i ti prešao u opoziciju .

JEVREM: U opoziciju? S tobom valjda?

IV K O V I : N ije sa m nom , nego protiv vlade .

JEVREM: Protiv vlade? Ja protiv vlade? Zar te nije

sram ota u o i da m e pog ledaš?

IV K O V I : N i j e m e s r a m o t a , j e r s a m k a z a o i s t i n u .

J E V R E M : T o š t o s i p l j u n u o , o d m a h d a p o l i e š !
T e l e g r a f s k i d a p o l i e š . J a u d a p l a t i m d e p e š u , i n a e ...

IV K O V I : Š t a i n a e ?

J E V R E M : ... I n a e u j a t e l e g r a f i s a t i u B e o g r a d d a t i
l a e š ...

IV K O V I : J a u o n d a š t a m p a t i t v o j g o v o r .

J E V R E M : A m a o t k u d m o j , k a d j e t o t v o j g o v o r ?

IV K O V I : T i s i g a g o v o r i o ...

J E V R E M : H o e š l i d a p o š l j e š d e p e š u p l i n e e š ?

IV K O V I : N e u !

J E V R E M : E , o n d a ... d a z n a š ... n e m a n i š t a v i š e ... J e s t ...
n e m a n i š t a v i š e ... *(n e s m e d a k a ž e)*

IV K O V I : Š t a n e m a ?

J E V R E M : P a t o ! N e m o e m o v i š e z a j e d n o p o d i s t i m
k r o v o m i o t k a z u j e m t i k v a r t i r . E t o t i ! S a d u š m a n i n o m
s v o j i m n e m o g u p o d j e d n i m k r o v o m !

IV K O V I : L e p o , p r i m a m k z n a n j u !

J E V R E M : I d a z n a š i t o : n i s i m i v i š e k i r a j d i j a n i k o d
m o j e e r k e i ... o d a t l e d a s e i s e l i š .

IV K O V I : O d a t l e d a s e i s e l i m ?

J E V R E M : O d a t l e ! .. N i s i m i v i š e z e t , p a e t o t i ... I d a s e
i s e l i š .

IV K O V I : uo sam !

JE V R E M : Još danas!

IV K O V I : Iz srca tvoje k eri m o gu još danas, a iz kvartira kroz petnaest dana.

JE V R E M : Ja energ i no ka em : još danas!

IV K O V I : D anas je izbor!

JEVREM: Ako je tvoj izbor, i moj je!

IV K O V I : Tebi je lako , gazda-Jevrem e , ti se m o eš i iseliti, pošto ne eš biti izabran.

JE V R E M : A ti eš biti izabran?

IV K O V I : Ja se nadam !

JE V R E M : S iguran poslan ik ! P iše depeše protiv svoga tasta. (*baci m u zgužvane novine kroz vrata*) Na ovo pa da se zak itiš!

IV K O V I (*baci mu zgužvane crvene plakate*): A evo tebi! itaj ovo pa se ponosi!

JE V R E M : I da m i više ne izlaziš na o i, nego da se seliš! To ti je m o ja poslednja re . E to ti! (*gurne vrata, zaklju a ih, strpa klju u džep i šeta uzbu eno i lju tito*)

IV K O V I (*seda za sto i piše*).

II

SP I R A , SP I R I N I C A , P R E A Š N J I

SP I R I N I C A (*ulaze u Jevremovu polovinu sobe*): Dobar dan , zete! A m i baš pošli na g lasanje , pa velim o da svratimo.

SPIRA : A m a , n i s m o p o š l i m i n a g l a s a n j e , n e g o p o š a o j a ...

SPIRINICA : E n o g a o p e t ! E , o v a j e m e o v e k i u g r o b o t e r a t i , a n e e m i d a t i b a r j e d n u r e d a p r o g o v o r i m z a i v o t a . P a n e k a e m j a ...

SPIRA : A m a , k a k o n e k a e š , k a d s i k a z a l a ?

SPIRINICA : N i s a m k a z a l a , n o v e l i m s a m o : m i p o š l i ...

SPIRA: E , p a t o , t o s i k a z a l a .

SPIRINICA : T a p u s t i m e , o v e e , d a k a e m ; n e z a p u š a v a j m i i v o j u s t a !

JEVREM : O , g o s p o d e b o e , d o k l e e t e v a s d v o j e ? P a z a r t i j o š n i s i g l a s a o ?

SPIRA: N i s a m ! R e k o ' , i m a m v r e m e n a !

JEVREM : P a d a v i d i š i n e m a . S a d e j o š m a l o p a d a z a t v o r e k a p i j e .

SPIRA : S a d u j a . S a m o d a s e p o z d r a v i m s a P a v k o m .
(žen i) K a e m j a t e b i d a p o u r i m o . (*polazi u Pavkinu sobu*)

SPIRINICA (*ode za njim*) : T i m e n i k a z a o ? A o d j u t r o s t i g o v o r i m ...

SPIRA : K a z a o s a m t i ' a j d e b r e , a t i ?

SPIRINICA : E t o , s a d e d a i s p a d n e d a s a m j a k r i v a ... (*oni ove poslednje re enice govore za kulisama*)

III

SRETA , P R E A Š N J I

SRETA (*ulazi u Jevremovu polovinu sobe*) : S t o e t r d e s e t i d v a !

JEVREM: Pa platio sam malopre sto dvadeset.

SRETA: Kakvih sto dvadeset?

JEVREM : Pa račun, što su pili glasa i.

SRETA : A ma, ne govorim ti ja to, nego sto etrdeset i dva glasa im aš dosad .

JEVREM: A, je l' im a to liko? A bi e još. Je l'?

SRETA : M ore, bila bi cela varoš, sam o da ne beše one bruke.

JEVREM: Koje bruke?

SRETA: Pa onaj tvoj govor deputaciji. Oni sad silno agituju s tim . Š ta ti bi, pobogu brate, da onako postaviš stvar na svoje mesto.

JEVREM: Š ta m i bi?... K azao sam ti... to nije m o j govor, to je njegov.

JEDAN GRA ANIN (*ulazi kod Ivkovi a i daje m u jednu cedulju*).

IVK O V I (*razmatra ceduljicu, objašnjava se nešto sa tim gra aninom , uzim a za tim šešir i za jedno odlaze*).

SRETA: Pa otkud kod tebe?

JEVREM : Pa tako , izm ešalo se. Z naš kako je u fam iliji, sve se izm eša.

SRETA: Ono jeste, gazda-Jevrem e, posle svadbe im o e da se izm eša, ali ne ide to da se izm eša još pre svadbe. Pa onda, izm ešalo, izm ešalo. D obro, neka je i tako, ali kad vide da je govor protivu vlade, što se ne ustavi, nego zape pa do kraja?

JEVREM : K ako da ti ka em ... znaš, nekako m u lako ide

kad grdiš vladu. D o e ti onako kao od srca. Zato valjda i govore uvek lepo oni koji grde vladu. A deder ti, sinko, brani vladu, pa da vidiš kako je to teško da se lepo i govori. A ovo, znaš, ja po eo, pa podufati me nešto i kao otvori m u se srce... Pa tako... a još gra ani po eše da vi u: tako je! Pa m e to još više odvu e.

SRETA: Od jutros se na sve strane lepe ove plakate koliko da zam a em o m alo stvar. Evo itaj. (*ita m u sam*) "N evaljalstvo opozicione štam pe prevršilo m eru. Pod la je izm išljotina da je naš kandidat gazda Jevrem Proki govorio protivu vlade. O n stoji i sad vrsto i nepoko lebljivo uz vladu, a uz njega ceo narod. D anašnji izbor e pokazati da klevete ne pom a u tam o gde je narodna vlast budna."

JEVREM: E, to si mu lepo sastavio.

SRETA: A ovo? (*vadi drugu hartiju*)

JEVREM : Š ta je to?

SRETA : V idiš li po tp is? "M irabo". Znaš li ko je M irabo? To sam ja, a ovo je telegram koji sam napisao za beogradske listove da te i tamo operem od bruke. Na, pošlji ovo na telegraf. (*daje mu*) Moram, brate, moram da postavim svaku stvar na svoje m esto, a ti, ubudu e, pazi se: im ti na jezik nai e re "vlada", a ti odmah jezik za zube!

IV M LADEN ,PRE A ŠN jI

MLADEN (*dojuri usplahiren i razdera se*) Gazda!

JEVREM (*trgnu se, ispusti telegram, te drekne i sam*): Š ta

je, brate?

MLADEN: Jurio sam kao da me panduri vijaju.

V

PAVKA, SPIRA, SPİRINICA, PRE AŠNJI

PAVKA (*za njom Spira i Spirinica*): Šta je zaboga?

SPIRA I SPİRINICA: Šta je?

JEVREM: Ta govori šta je, uzbuni celu ku u (*digne ispušten i telegram*)

MLADEN: Pred opštinom puno sveta, pa se guraju, sva aju, vi u...

JEVREM: Šta vi u?

MLADEN: Tako, vi u!

JEVREM: A ma šta vi u, pobogu brate, šta vi u?

MLADEN: Svašta. Jedni vi u: dole! D rugi: gore! Jedni: ua! D rugi: iveo!

SRETA: O doh ja da vidim šta je to.

JEVREM: 'Ajde, boga ti!

SRETA (*odlazi*).

VI

PRE AŠNJI, BEZ SRETE

JEVREM (*Mladenu*): A vi u i" iveo", je li? (*Pavki*)
u ješ li, Pavka, to je narodno oduševljen je! Jesi li u la
koj' put šta je to narodno oduševljen je?

PAVKA: Nisam!

JEVREM : E , eto , to je narodno oduševljen je kad gomila vi e , a ne zna zašto vi e .

MLADEN (*nastavlja*): V i u ljudi , vi u deca vi e narod , vi u panduri , svi vi u . U kafanama , na sokaku , pod anim a , svud se iskupio svet , puno naroda , pa neki vi u a poneki i šap u u gom ilicama .

JEVREM : O ni što šap u , to je opozicija?

SPIRINICA : T i eš valjda za onoga glasati? (*pokazuje na Ivkovi evu sobu*)

SPIRA : T i nem o j da se m ešaš u politiku!

SPIRINICA: Eto ti sad, opet, otkud je to politika?

SPIRA : N ego šta je?

SPIRINICA: Ovo su izbori!

MLADEN (*nastavlja*): Pred kafanom kod "Ujedinjenja" svira m uzika , to i se pivo , pije se...

JEVREM : Jesu li to naši što piju?

MLADEN : N aši.

JEVREM (*više sebi*): O pet ra un!

MLADEN: ... A u zemlju pred kafanom, pobijen veliki barjak , pa im pro e kraj kafane koji od njihovih a onim u podvikuju: ua! I bacaju se za njim mezetom, krastavcima, jajima...

JEVREM (*više sebi*): A kafed i ja sve to bele i!

MLADEN (*nastavlja*): A njihini uzeli drugu muziku pa idu kroz varoš i pred Jelisijevim du anom upalili bure

katrana, pa se iskupio svet i deca te preska u vatru. U Tenkinoj kafani potukli se i razbili jednom glavu, ali taj nije ni naš ni njihov, nije ak ni ovdašnji. A ksen tiju M ati u polupali prozore. Peru Zari a uhapsio gospodin Sekuli što je psovao vlast, Jašu Andri a istukli, ne zna se ko. Peru M rvi a jahali u gornjoj mahali. Ka u, nijedne godine nije bilo tako lepo kao ove.

JEVREM : Bo e m oj, što ti je to kad se narod razbudi!

PAVKA (*krsti se*): Prava u da, boga m i! Bog nek nam je na pom o i!

SPIRA : N isu to u da, Pavka, nego to ti je narodni obi aj.

SPIRINICA : Ta kakav obi aj, to je oduševljen je!

SPIRA : N em oj da se m ešaš kad ja govorim .

SPIRINICA : A m a, ove e bo ji, valjda i ja im am prava da pišem , ne m ogu tek celog veka utati.

SPIRA : Z nam , al' kad zineš, a ti ne znaš da se zaustaviš.

JEVREM : D osta, ekajte! Im am o m i, brate, i druga posla, a ne vas da slušam o! (*Mladenu*) Na sad, da nosiš ovu depešu na telegraf!

MLADEN: E, pa ne mogu sad to.

JEVREM : K ako ne m o eš?

MLADEN: Treba da glasam.

JEVREM: Pa jesi l' od jutros glasao?

MLADEN : Jes', al' od jutros sam glasao za gospo icu , a sad za tebe, gazda.

JEVREM (*zgranut*): K akvu gospo icu , m arvo jedna?

MLADEN (*pokazuje na Ivkovi eva vrata*): Pa za onoga...

JEVREM (*ho e da ga š epa za gušu*): Za koga, bre?

MLADEN (*prestravljen*): Pa... za zeta!

JEVREM: Za zeta? A kako si, bre, smeo za njega da g lasaš?

M L A D E N : P a ... m o l i l a m e g o s p o i c a ...

SPIRINICA: Iju!

S P I R A : T i d a u t i š !

SPIRINICA: Pa kazala sam samo: iju!

S P I R A : N e m o j n i " i j u " d a k a e š !

S P I R I N I C A : P a n e m o g u z a e p i t a u s t a !

P A V K A : E t o , e t o , J e v r e m e , š t a s i n a p r a v i o !

JEVREM (*Mladenu*): A m a , z a r t i m o j h l e b j e d e š , a z a d r u g o g a d a g l a s a š ? J e l i , b r e ?

MLADEN : M o l i m t e , g a z d a , d a m i o p r o s t i š a k o s a m n e š t o p o g r e š i o . M e n i j e g o s p o d i n S e k u l i k a z a o d a p r e p o d n e d o e m i d a g l a s a m n a m o j e i m e , a p o s l e p o d n e , o n a k o p r e d v e e , k a d b u d e n a j v e a n a v a l a , d a d o e m i d a g l a s a m k a o J o v a S t o j i , r a b a d i j a , p o š t o j e o n o t i š a o s a e s p a p o m u B e o g r a d , p a d a m u n e p r o p a d n e g l a s . P a p o š t o s a m i m a o d v a g l a s a , g o s p o i c a m e o k u p i l a p a k a e : j e d a n d a j z a o c a , a j e d a n z a z e t a ...

J E V R E M : A m a k o g z e t a , i j e g z e t a ? N i j e o n n i i j i z e t , m o r e !

M L A D E N : P a a k o m o e d a s e i z b r i š e !

JEVREM : Šta da se izbriše?

MLADEN : Pa taj glas, što sam od jučer glasao .

JEVREM : Mo eš tvojnosa da izbrišeš! A jde do avola!
Idi pa glasaj da bar taj drugi glas ne propadne!

MLADEN (*odlaze i*): Ne e da propadne, kud bi propao!
(*ode*)

VII

PRE AŠNJI, BEZ MLADENA

JEVREM (*Pavki*): Jesi li ula sad tvojim ro enim ušima?

PAVKA : ula!

SPIRINICA : Iju , ro ena erka pa da glasa protivu oca. To
da sam pro itala u novinama , pa ne bih verovala!

SPIRA : E to , takve ste vi enske , uvek volite za drugoga
da glasate.

JEVREM: Zato sam ja, vid iš, i raskinuo .

SPIRINICA : Šta si raskinuo?

SPIRA : A ma , ne prekidaj oveka!

SPIRINICA: Ta pusti me da ga pitam.

SPIRA: Evo Pavke tu, pa neka ga ona pita!

PAVKA : Šta si raskinuo , Jevrem e?

JEVREM : I kvartiri proševinu!

PAVKA: Kako raskinuo?

JEVREM : Tako . Kazao sam mu otvoreno : ti nemaš više
nikakvih veza s mojim kvartrom, i otkazujem ti od danas

pa za petnaest dana m oju erku .

PAVKA: Kako za petnaest dana?

JEVREM :K vartir, a erku odmah!

PAVKA :Pobogu, ove e!

JEVREM: Neka sad ide pa neka glasa za njega.

PAVKA : Jesi li dobro razm islio, Jevrem e? D u an nam propade, prošev inu rasturi...

JEVREM :A poslani kim andat dobih!

PAVKA: A dete?

JEVREM :K oje dete? Je l'ono što podgovara glasa e?

PAVKA :Plaka e, gruva e se, upa e kose...

JEVREM: Ka ijoj: poveš em o je u B eograd i ovaj... šta znaš... erka narodnog poslanika... podnesem in terpelaciju ... m in istar se up laši...

SPIRINICA :I po ne da se uvija oko tebe.

SPIRA :A m a, ne prekidaj oveka!

SPIRINICA :O stavim e da ka em , zaboga!

SPIRA: Ne moraš ti da ka eš, neka ka e Jevrem !

JEVREM :Pa to sam hteo da ka em .K ao narodni poslanik im am pravo da dobijem neku koncesiju, recim o: da se em šum u ili da gradim novi elezni k i krak, ili tako nešto ... A ja ne u, recim o, koncesiju, a ho u zeta. E to ti!

SPIRINICA :I onda, dabom e, vlada ti na e zeta.

SPIRA :A m a, ne na e vlada! G de je vlada još tra ila zetove narodnim poslanicima?

SPIRINICA : Pa ne na e, nego onako ... provodad ira.

PAVKA : Pa veliš, tako da joj ka em ?

JEVREM: Tako, dabome! (*uzim a šešir i ho e da izi e*)

PAVKA : A kuda eš sad?

JEVREM : V idiš da nem a ko da m i odnese ovu depešu ,
m oram sam . A i da pro em m alo , da ujem i da vidim šta
je napolju.

VIII

IVKOV I ,PRE A ŠN JI

IVKOV I (*vra a se u svoju sobu , seda i nastavlja
pisanje*).

PAVKA (*vadi iz džepa klju od du ana*): A zar ne bi
m ogao uz put, da obi eš m alo du an?

JEVREM : Tam an! Izbori, a ja da ob ilazim du an!

PAVKA : Znaš da m e je sram ota od sveta što je zatvoren
du an.

JEVREM: Pa neka je zatvoren, svetac je!

PAVKA: Kakav svetac?

JEVREM: Pa izbori. Zar to nije svetac?

PAVKA: Nije!

JEVREM: Gle! Zar vama Paraskeva svetac, pa meni
izbori da ne budu? Zar Paraskeva što jedanput u godini
pada pa vi ne radite, a ovo m andat koji traje etiri godine?
(*ode*)

IX

PRE A ŠN JI, BEZ JE V R E M A

PAVKA: Ne znam kako u Danicina o i, ikako u joj kazati da joj je otac rasturio proševinu?

SPIRINICA: Pa velim, Pavka, ako nisi po em protivna, ja da joj ka em?

SPIRA: E to, opet ti! A ma što m oraš svud da se trpaš?

SPIRINICA: A ma nem o j da si takav, ove e bo ji! Sestra sam joj, pa ko e joj pom o i ako ja ne u?

PAVKA: Pa jest', to e najbolje biti. Reci joj ti, ja bom e ne smem. Idi, eno je ona u svojoj sobi, a ja odoh u kujnu. (*odlazi*)

H SPIRA I SPIRINICA

SPIRA: I sad da m i je da znam kako eš da joj ka eš?

SPIRINICA: Pa valjda toliko umem.

SPIRA: Ne um eš, ti eš da zbrkaš, m oram i ja po i s tobom da ti pomognem.

SPIRINICA: Tam an, ako ti po eš, onda joj ne em o ništa kazati.

SPIRA: M o lim te, eno, valjda toliko um em ...

SPIRINICA: Pusti ti sam o m ene, a ti u ti, jer ti kad po neš... (*za laze iza ku lise prep iru i se*)

XI JO V I C A , I V K O V I

JOVICA (*ulazi kod Ivkovi a*): D obro ve e!

IV K O V I : D obro ve e, gazda-Jovice!

JO V I C A : N e znam kako si ti uo, ali m eni S im a poreznik veli da sm o ih prem ašili sa dvadeset glasova.

IV K O V I : Š ta je to dvadeset glasova, to se asom m o e da izmeni! Pa gde su ti tvoji ljudi, gazda-Jovice? T i re e, kad si davao izjavu, da stotinu vu eš za sobom ?

JO V I C A : Z naš kako je, gospodine Ivkovi u, ne m o eš danas ni ro enom bratu verovati. O be a pa vrdne. K ad si s njim u etiri oka, on ovo lika usta na vlast, a kada se sa vlastim a pogleda o i u o i, on ne um e da zine.

IV K O V I : A m a, sve ja to znam , ali sam ra unao m ного više na tebe. Tebe je, je li, inat odveo u našu partiju?

JOVICA: Jeste, to priznajem. Da me sad ko zapita: bi li se potur io kad bi znao da Jevrem Proki ne e biti poslanik, i to bih pristao.

IV K O V I : E , pa to nije potrebno da se potur iš, dovoljno je da potr iš. Sad je, vidiš, poslednji as. *(gleda na sat)* Još m alo pa e se zatvoriti kapije na opštini, i onda niko nov ne m o e u i. O no što se zateklo u dvorištu - glasa e. Sad, vidiš, treba ubaciti što više glasa a u opštinsko dvorište. *(uje se m uzika)*

JO V I C A : P a radim ja, m isliš da ne radim . E no, uješ li, to sam ja platio muziku da ide u gornju mahal u te da otud potera svet.

DANICA *(kad uje m uziku, istr i iz svoje sobe i ode na zadnji prozor pa se nasloni i gleda napolje).*

IV K O V I : N e pom a e tu m uzika, ve razborita re . Po i sam o tam o m e u bira e; ohrabri ih; reci im da je vlast samo toliko jaka koliko se mi bojimo; reci im da je vlast nem o na da gra anim a uskrati prava koja im zakoni daju;

reci im ... Ta ve znaš valjda to liko .

JOVICA (*polaze i*): Znam . Ne brini. Teško je meni bilo govoriti dok sam uz vladu, a sad - ne brini, um e u ja.

IVKOVI (*ispira aju i ga*): E, pa hajde, ne gubi vremena. Nemam o kad više, poslednji je trenu tak . A ko sad malakšem o , ispusti em o pobeđu . (*ispira a ga i Jovica odlazi*)

XII

SPIRA I SPINICA , PRE A ŠNJI

SPIRINICA (*ulazi, za njom Spira i Danica*): Gde si, dete, zaboga? Tra im o te po celjku i...

SPIRA : Im am o va an razgovor s tobom .

SPIRINICA (*Spiri*): Ama, ostavi me da govorim, kad sam ve po ela!

SPIRA : V idiš li sam a da ne um eš, ti eš odm ah s neba pa u rebra.

SPIRINICA: O , gospode bo e, da udne napasti! Ama, sa ekaj da ka em prvo... **SPIRA** : Pa jest, al' r avo po neš.

SPIRINICA : A m a, nisam još ni po ela.

DANICA : Pa govorite ve jedanput, šta je to što im ate da m i ka ete?

SPIRINICA : Pa to , Jevrem e kao poslanik i tebe da vodi u B eograd , pa e tam o da podnese interpelaciju i onda e da dobije od dr ave koncesiju za zeta .

SPIRA: Ama, nije tako!

SPIRINICA : E , pa 'ajd ', ka i ti!

SPIRA : N e e dobiti koncesiju za zeta, nego e podneti

in terpelaciju, a ministri e onda po eti lepim oko njega... a on...

SPIRINICA: Pa to je isto?

SPIRA: Nije sasvim isto.

SPIRINICA: Pa nije, ali je glavno da e se Danica tam o u Beogradu mnogo bolje isprostiti i udati. |

DANICA: Ama, ko je to sve vama nakazivao?

SPIRINICA: Pa Pavka.

SPIRA: Ta nije Pavka, nego Jevrem.

SPIRINICA: Pa Jevrem, jest! al' Pavka nam je kazala da ka em o Danici.

DANICA: A zašto da mi ka ete?

SPIRA: Pa zato da se okaneš ovoga.

DANICA: Koga ovoga?

SPIRA: Pa ovoga što ti je dosada bio verenik.

DANICA (*iznena eno*): Kako dosad?

SPIRINICA: Pa dosad dabom e, jer sad više nije.

SPIRA: Ta reci jasno: nije više, jer je Jevrem sve prekinuo.

SPIRINICA: Pa to sam ihtela da ka em .

SPIRA: Htela si, al' nisi kazala.

DANICA: ekajte, molim vas! Govorite jasno: s kim prekinuo? Šta prekinuo?

SPIRINICA (*pokazuje rukom na Ivkovi evu sobu*): S ovim

tvojim!

SPIRA : Sa gospodinom Ivkovi em !

DANICA (*prestravljeno*): Kako prekinuo?

SPIRA: Tako otkazao mu kvartir.

SPIRINICA: I to odmah!

SPIRA: I otkazao mu prosidbu.

SPIRINICA: Za petnaest dana.

SPIRA: Ta nije tako.

SPIRINICA: Tako je.

SPIRA: Otkazao mu je prosidbu za petnaest dana.

SPIRINICA : Ta nije, ove e, nego odmah.

SPIRA : A kvartir za petnaest dana. E to, tako treba re i!

SPIRINICA: Pa tako sam i rekla.

DANICA : Ta ostav 'te se, zaboga, vaših objašnjenja.
Ka ite m i jasno i razgovetno: šta je to bilo, kad je bilo i
povodom ega? U ostalom, recite m i: gde je otac?

SPIRA : O tišao je poslom u varoš.

DANICA: A majka?

SPIRINICA: I ona je u poslu.

DANICA : U poslu su? Dobro, ne u ih ni tra iti i ne
trebaju mi. Samo, molim vas, recite im, i ocu i majci, da ja
ne u dozvoliti da se tako igraju sa m nom i da m i se svet
smeje.

SPIRINICA : Eh, šta im a da ti se sm eje svet kad se udaš u

Beogradu?

DANICA: Ne tražim ja da se udam u Beogradu, niti da idem u Beograd. Iako idem, i i u sa svojim mu em .

SPIRINICA: Al' drugo je to...

SPIRA (*prekine je*): Drugo je, dabome, kad ti je otac poslanik.

DANICA: Jes' poslanik, al' prvo treba da bude izabran.

SPIRINICA: Pa bi e!

SPIRA: Svi glasaju za njega.

DANICA: Ko to ka e? A ja vam ka em da on ne e biti izabran, nego Ivkovi !

SPIRINICA: Boga ti?

SPIRA: u ti ti! A ... ovaj, ko to tebi ka e?

DANICA: Ja što vam ka em pa ete videti. Prvo i prvo: Ili , bivši poslanik, nije glasao i sa njim preko etrdeset njih. Pa onda i onaj gazda Jovica povukao je sa sobom oko trideset i etrdeset, pa onda m nogi su oca prevarili, pa onda... Ja ne pamtim sve, al' znam da otac ne e biti izabran.

SPIRINICA: Iju, pa onda?

SPIRA: A ma, u ti ti! Pa dobro, šta e onda biti?

DANICA: Bi e eto to: on ne e biti poslanik, a sa Ivkovi em raskinuo, i kom e e se onda sm ejati svet nego m eni? M esto da ste pam etni pa svi u ku i da pomognemo Ivkovi u.

SPIRINICA: E to, ka em ja!

SPIRA : Šta ka eš ti, nisi kazala ništa.

SPIRINICA: Ju, otkud nisam?

SPIRA: Pa nisi, dabome!

SPIRINICA : E , ovaj e m e prosto u grob oterati!

DANICA : E to , na prim er. jeste li glasali vi, te a-Spiro?

SPIRINICA: Nije!

SPIRA : A l'ostavi m e zaboga, da ja odgovorim . N isam još glasao?

DANICA: E, pa, eto vi za primer, mogli bi glasati za Ivkovi a?

SPIRA: Ama, zar protiv Jevrema?

SPIRINICA : Ju , crna devojko , šta govoriš?

DANICA: Ja vrlo pametno govorim. Kad bi otac imao izgleda da bude izabran, onda, ne ka em i sam a bih vam kazala: glasajte za oca! A l'ovako: zašto da se zam erite Ivkovi u?

SPIRINICA: Pa jeste...

SPIRA: Jeste, ne...

DANICA : O sim , ako v i ne elite da budete predsednik opštine?

SPIRA : A m a elim , kako da ne elim !

SPIRINICA : A baš da on nešto i ne eli, elim ja.

DANICA: E, pa, eto, razmislite, vremena mnogo nema.

SPIRINICA : A ne znam šta se i napeo taj Jevrem da bude

poslanik, što em u to!

SPIRA: Ja sam mu govorio da nije to za njega.

DANICA: Dakle, šta mislite?

SPIRA: O em u?

DANICA: Pa o glasanju?

SPIRA: Ta, pravo da ti ka em, i sam sam tako nešto mislio.

SPIRINICA: Jest, tako smo i mi mislili.

SPIRA: Ama, ne prekidaj, pobogu, eno, da ka em šta sam hteo!

SPIRINICA: 'Ajd', baš govori!

SPIRA: Rekoh, bolje da po ekam do predve e, pa ako Jevrem ima dosta glasova, da glasam za njega, a ako zet im a više glasova, onda da glasam za njega.

SPIRINICA: A ja kao da sam predose ala nešto, pa ka em Spiri: ekaj, ne uri, ne m oraš ti baš prvi glasati!

SPIRA: Ama, nisi mi ti kazala, nego ja sam vrdaram od jutros.

SPIRINICA: Eto ti sad, kako da ti nisam kazala?

SPIRA: Naprotiv, ja sam tebi kazao...

SPIRINICA: Iju, sad e još ispasti kao da je on m eni kazao...

SATIRA: Pa zar ne pam tiš jutros, kad sam ti rekao...

SPIRINICA: Uostalom, tako mi uvek radimo kad je kakvo va no glasanje. ekam o do predve e, pa ko im a više

glasova...

DANICA: Ali, zaboga, nemojte oklevati, ako ćete glasati
idite odmah, inače ćete biti dockan.

SPIRINICA: Kaem ja tebi da će biti dockan...

SPIRA: Šta imaš ti da mi kažeš, kao da ja...

DANICA: Ali...

SPIRA: Evo idem... (*pođe, dođe do vrata i vrati se*) A to
je, je li izvesno da će Ivkovi dobiti većinu?

DANICA: Mogu ako hoćete i napisмено da vam dam.

SPIRA: Znaš, ja mislim ...

SPIRINICA: Nemoj ništa da mi isliš, nego idi pa glasaj!

SPIRA (*polazi*): A veći da ne kažeš poslednju,
presvisla bi... (*ode*)

DANICA (*Spirinici*): A ti, tetka, idi pa na imajku. Reci
joj da si mi sve kazala a da sam ja odgovorila: što je otac
uradio ne važi za mene. Ja ostajem i dalje verena
gospodina Ivkovića.

SPIRINICA: A ma, je l' tako da joj kaem?

DANICA: Tako, odredi do re i!

SPIRINICA: Dobro... (*ode*)

XIII

DANICA, IVKOVI

DANICA (*kuca na Ivkovića vrata*).

IVKOVI (*skoči i odlazi vratima*): Šta je to sad opet? Ko
je?

DANICA: Ja sam!

IV K O V I : V i?

DANICA: Moram da govorim s vama.

IV K O V I : Izvol'te, sam sam .

D A N I C A : D anas je velika navala sveta u ku i, ne bih
elela da m e ko zate e kod vas, govori em o ovako, kroz
vrata.

IV K O V I : u li ste, valjda, kako je vaš o tac postupio sa
mnom?

D A N I C A : u la sam , al'se to m ene ništa ne ti e.

IV K O V I : Z bilja? - Pa ipak... roditelji?

DANICA: Kad oni imaju prava da pripadaju vladi, imam i
ja prava da pripadam opoziciji.

IV K O V I : A li vaš polo aj m ora biti, vrlo neprijatan?

D A N I C A : D osad je bio , al'sad više ne!

IV K O V I : K ako to?

DANICA: Stupila sam u otvorenu borbu protivu oca.

IV K O V I : V i?

D A N I C A : V e sam vam dva glasa pribavila i sad radim
na tom e da stvorim opozicionu partiju u sam oj ku i.

IV K O V I : T o je od ista mnogo od vas. Ja ne bih nikako
eleo da izg leda kao da vas ja podgovaram .

DANICA: Ah, to ne!

IV K O V I : A l'ako bi vaš o tac bio izabran , vaš bi se

polo aj pogoršao.

DANICA: A kako stoji?

IV K O V I : Ja pouzdano verujem da sam pobedio ali - policija je po inila masu nepravilnosti a u takvim prilikama iznena enja nisu isklju ena.

D A N I C A : I za slu aj da ja im am plan. Kad sam se ve upustila u borbu, i i u do kraja. B ori u se kao pravi opozicionar.

IV K O V I : To je vrlo muški od vas... A li...

D A N I C A : H o u da posvedo im da sam vas dostojna.

IV K O V I : A l'ne m islite valjda i posle, u braku, da ostanete tako odlu an opozicionar?

D A N I C A : E , to e zavisiti od vlade!

IV K O V I : R ecite m i svoj plan?

D A N I C A : Im a li otac prilike da dr i još kakav govor u slu aju da bude izabran?

IV K O V I : Pa... im ao bi.

DANICA: Kad... Gde?

IV K O V I : Pa... Znate ve obi aj kod nas, izabranom e poslaniku do e narod s muzikom pred ku u da ga pozdravi.

DANICA: A on odgovara s prozora. Jest, jest, to znam!

IV K O V I : Pa?

DANICA: Neka otac s prozora vikne: "Dole vlada!"

IV K O V I : N e razum em kako?

DANICA: Jeste li ve sprem ili govor za tu priliku?

IVKOV I : O pet m oj govor?

DANICA: Pa da, opozicioni!

IVKOV I : u jete, to je grubo od vas, to je ak nemilosrdno...

DANICA: Kad oni prema vama mogu biti grubi i nemilosrdni.

IVKOV I : Ja ne elim da vi tako daleko idete.

DANICA: D ajem vam re da u to grubo sredstvo upotreb iti sam o u slu aju ako otac ostane pri onom e što vam je rekao. Recite mi, dakle, jeste li sprem ili govor?

IVKOV I : Ta im am nešto ovde na stolu ... po etak .

DANICA: H o ete li skoro od ku e?

IVKOV I : O voga asa.

DANICA: U i u u vašu sobu i prepisa u vaš govor, ostavite ga na stolu.

IVKOV I : Ja ne bih bio rad da budem vaš sau esnik u toj stvari.

DANICA: Ali ne brinite kad vam ka em - ne u ja stvar zloupotrebiti.

IVKOV I : D ozvoli u vam sam o stoga što znam izvesno da vaš otac ne e biti izabran za poslanika pa ne e ni im ati prilike da govori. Pa ipak, zato, seš u odm ah i ubla i u govor koliko god m i je to m ogu e.

DANICA: Dobro, pristajem!

IV K O V I (seda za sto i popravlja govor).

XVI

PAVKA, SPIRINICA, PREAŠNJI

SPIRINICA (*pokazuju i Danicu*): Evo je pa nek ti sama ka e!

DANICA: Nemam šta drugo da vam ka em do da sve to za mene ništa ne vredi!

PAVKA: Koje ne vredi?

DANICA: To što je otac otkazao. A ko je otac prekinuo, nisam ja, i to sam malo as kazala Ivkovi u.

PAVKA: Govorila si s' njim?

DANICA: Sad malo pre, kroz ključaonicu.

PAVKA: Črna devojko, imaš li ti boga?

DANICA: Zašto? Kakvo sam zlo učinila?

PAVKA: Zar pred o im amaterinim i o evim govoriš kroz ključaonicu sa tu im ovekome, pa se to još ne stidiš sama da ka eš!

DANICA: Ja nisam govorila sa tu im ovekome, govorila sam sa svojim verenikom.

PAVKA (*Spirinici*): uješ li je, molim te?

SPIRINICA: A što! Ako eš po em, dete ima pravo.

PAVKA (*preneraženo*): Iju! Pomeri se, sestro!

SPIRINICA: Nije nego, zato što Jevrem ho e da bude poslanik da dete propusti svoju sre u.

DANICA: Dabome, kad ni otac ni majka ne misle o tome kako će cela stvar izgledati ako otac ne bude izabran za poslanika.

PAVKA: Kako da ne bude izabran?

DANICA: Tako, jer neće biti izabran.

SPIRINICA: I Spira je otišao da glasa protivu njega.

PAVKA: Šta ka eš? Iju, šta je vam a pobogu! Okrete se svet tumbе!

DANICA: A kako će stvar izgledati kad ne bude otac izabran, mo eš i sama zamisliti. Potrošio tolike pare, zavadio se s tolikim ljudima, izgrdili ga, izrezili ga preko novina, du an mu je zatvoren, a i poharali ga i preko svega još, oterao zeta i to zeta narodnog poslanika, eto ti!

PAVKA: A ma, mo e li to biti?

DANICA: Tako će biti veruj! I ti, m esto kao pam etna ena i kao majka, da pristaneš sa m nom pa da spasavam o oca od sramote, a ti se sama uhvatila u kolo.

SPIRINICA: I šta se napeo taj Jevrem da bude poslanik?

PAVKA: A ma, zar mo e to biti da ne bude izabran?

DANICA: Ne e biti, ja što ti ka em! I m esto da se ti bar, majka, za vreme na trgneš...

SPIRINICA: Pa jeste... eto kako se trgao Spira.

PAVKA: A šta ti poma e da se ja trgnem, kad je Jevrem ve raskinuo veridbu i otkazao ovek u, i...

DANICA: O, poma e to m eni m nogo kad znam da si ti i tetka i te a, da ste svi sa m nom, onda ja sm em ...

XVII

JEVREM ,PRE A ŠN JI

JEVREM :D ak le , zatvoriše kapije , Pavka , zatvoriše kapije!

PAVKA :N eka zatvore! K ad su zatvorili du an , neka zatvore i kapije.

SPIRINICA :A ko e pobediti, Jevrem e, ti ili naš zet?

JEVREM :K oji naš zet?

PAVKA :Pa naš zet. Š ta se buniš?

DANICA :M oj zaru nik .

JEVREM (*plane*): Jesi li ula: on niti je više tvoj zaru nik , niti je naš zaru nik , niti je uopšte zaru nik . On je protivnik moj i protivnik vladin , i on ne mo e uzeti vladinu k er za enu , pa to ti je! Ne u više ni da m i ga pom inješ , razum eš li? M oli boga što je ve zatvorena kapija pa mi je tamo pamet. (*Pavki i Spirinici*) Vodite je, vodite je odavde.

PAVKA I SPIRINICA: 'Ajdemo. (*odlaze sve tri*)

IVKOV I (*pošto je završio ispravku u govoru odlazi*)

XVIII

JEDAN GRA ANIN ,PRE A ŠN JI

GRA ANIN :D obar dan , gazda-Jevreme!

JEVREM: Dobar dan!

GRA ANIN : Im ate li novosti?

JEVREM :Pa prebraja se , u im e bo je .

GRA ANIN : Ja uh , gazda-Jevreme, 272; Ivkovi , ka u ,

214, a socijalisti 26.

DANICA (*u lazi polako u Ivkovi evu sobu, seda za sto i prepisuje govor*)

JEVREM : E , a od koga si uo?

GRA ANIN : O d S im e poreznika . uh , pa rekoh , 'ajde da svratim te da te obradujem . M i, u im e bo je , ve pijem o na tvoj ra un .

JEVREM: Ko pije?

GRA ANIN : G ra anstvo .

JEVREM : A u ! A m a zar celo gra anstvo?

GRA ANIN : E , odoh ja ! Pa ako što pouzdanije saznam , evo me opet!

JEVREM: E, 'ajde, 'ajde!

GRA ANIN (*ode*).

XIX SPIRA, JEVREM

SPIRA : Jedva , jedva svršism o !

JEVREM : Š ta je?

SPIRA: Prebrojasm o.

JEVREM: Pa?

SPIRA : N e zna se , ništa se ne zna .

JEVREM: Pa kako to - prebrojasm o , a ništa se ne zna?

SPIRA : N e m o eš da m u uhvatiš kraj . Jedni vele : ti si izabran , drugi vele : nisi ti , nego Ivkovi .

JEVREM: Ama, kako to jedni vele ovo, a drugi ono!

SPIRA: E to tako. Nemo eš da m u uhvatiš kraj, pa to ti je!

JEVREM: Pobogu, ljudi, zar niko ništa ne zna? A ma, zar m o e to da bude da niko ništa ne zna? Zar predsednik nije objavio kroz prozor, kao pre?

SPIRA: Nije!

JEVREM: Kako bi bilo, Spiro brate, kad bi trknuo donde da vid i š u em u je stvar?

SPIRA: Pa je l' sad idem otud?

XX

M L A D E N , P R E A Š N J I

MLADEN (*uleti zaduvan*): G azda! E no od opštine krenuo silan narod. N apred m uzika, upalili fenjere i vi u, grdno vi u.

JEVREM (*prestravljeno*): Š ta vi u?

DANICA (*završila je prepis i od lazi iz sobe Ivkovi eve*).

M L A D E N : V i u: iveo narodni poslanik, do le, gore! I... ne znam šta još vi u.

JEVREM (*Spiri*): A ma, pa oni e sad ovde pod prozor, je li? D o i e da m e pozdrave, a ja treba da im odgovorim! Je li, Spiro!

SPIRA: Pa jest, takav je obi aj...

JEVREM: Dabome da treba da odgovorim... Pa gde su sad onaj Sekuli, pa onaj Sreta? N ikoga nem a sad kad m i najviše trebaju. A ti (*izdera se na Mladena*), bar da um eš estito da m i ka eš. Š to u tiš, brate? Š to ne govoriš: idu li, ko ide, je l' odavno idu, je l' ovam o idu. A i ti, Spiro, što si se kog avola sm rznuo? T r i, brate, po ku i kao da je

tvoja kuća. Zovite Pavku, Danicu. Zovite ih neka upale sve e na prozore! (*odjuri i Spira i Mladen*) I otkud sad da mi padne najedanput na pamet govor? Nisam ja državni aparat, pa da -mi tako najedanput makar šta padne na pamet!

XXI

JEVREM, PAVKA

PAVKA (*nosi dve milikerc-sve e*): Kakve sve e, bogati. tra iš?

JEVREM: Limunacija, rakete, milikerc-sve e, muzika, narod. Razumeš li?

PAVKA: Pa je l'da upalim sve e na prozore?

JEVREM: Ama kakve sve e! O stavi to, molim te! Pavka, znaš li ti šta je to narodni poslanik?

PAVKA: Znam!

JEVREM: E, ako znaš, eto, pogledaj me: ja sam narodni poslanik.

PAVKA: Je l'svršeno?

JEVREM: Svršeno!

PAVKA (*ushi eno*): Jevreme!

JEVREM: A, Jevreme, sad, a ju e mal' m inisi razbila glavu ključem od dužana.

PAVKA: Jevreme, oprosti!

JEVREM: Pogledaj mi u oči, hoću da vidim jesu l'ti naišle suze na oči?

PAVKA: Jesu!

XXII

DANICA, SPIRA, SPIRINICA, PREAŠNJI

DANICA: Je li istina što mi kažete.

JEVREM: Jeste, vi ste propali!

DANICA: Ko je propao?

JEVREM: Vi, opozicija!

DANICA: A ko je izabran?

PAVKA: Mi smo izabrani.

JEVREM: I sad e do inarod, evo ve ide narod...
(*najedanput mu padne na pamet i lupi se po glavu*) Narod,
govor! E to, askam sa vam a pa zaboravio na govor. A ma
utite kad vam ka em ... utite, razumete li... (*šeta
uzbueno i smišlja govor*)

SPIRINICA (*Spiri nasamo*): Jesi li glasao?

SPIRA: Jesam!

SPIRINICA: Za koga?

SPIRA: Pa za zeta, ali uti da ne uje jer vidiš kako je
ispalo.

SPIRINICA: Pa dabome, kad si ti odmah potr ao da
glasaš. Ka em ti: Spiro, po ekaj da vidimo. A ja, ho e
ovek da glasa.

SPIRA: Eto ti sad, pa jesi li me ti terala na glasanje?

SPIRINICA: Pa jest, al' ti si mogao da ote eš, nego...

JEVREM: A ma, utite kad vam ka em ... E to, sad mi je
prosto ispalo iz pameti i ono što sam smislio. Prosto mi

ispalo, pa to ti je.

DANICA : Znaš šta, otac?

JEVREM : uti kad ti ka em !

DANICA : Evo pokušala sam ja da napišem jedan govor.

JEVREM: Ti?

DANICA : Evo, pročitaj ako ne veruješ.

JEVREM (*sumnjivo*): A da nije nešto on to podmetnuo, pa opet: dole vlada!?

DANICA : Pročitaj slobodno, pa ako ne valja...

JEVREM (*ita glasno*): "Draga brao! Poverenje iskazano mi danas jasan je izraz vaše te nje da u narodnom predstavništvu budu iskreno zastupljene vaše rodoljubive elje za dobro i napredak naše otadbine. Primaju i iz vaših ruku i iz vaših duša to poverenje, ja polazim u Beograd sa vrstom odlukom da te vaše te nje iskreno, istrajno i odlučno zastupam!..." (*vrlo zadovoljan dosadanjom sadržinom, prekinuo je itanje i pogledao zadovoljno u Danicu*) M oja krv, poslani ka krv!.. (*ita dalje*) "Na ovom svetom mestu koje uja kao vaš predstavnik zauzeti..." (*prekine, uzme Danicu za ruku i poljubi je u elo*) Bio sam ljut na tebe ali sad ti praštam. Danas ti praštam.

XXIII

MLADEN, PREAŠNJI

MLADEN (*uleti kao besom u an*): Gazda evo ih ve na ošku! (*izdaleka se uje muzika*)

JEVREM : ut! ut! Što se dereš, brate! Ko te je postavio da mi se tu dereš!... Pavka... Danice... Spiro... svi... svi... 'odite bliže... evo idu! (*ita*) Draga brao! Poverenje

iskazano mi... (*svojima*) Nemojte da me ostavljate samog ovam o, 'bdite ovam o, bli e!

XXIV

IV K O V I , J O V I C A , D V A G R A A N I N A I P R E A Š N J I

IV K O V I (*u lazi u svoju sobicu sa Jovicom i još dva gra anina i vrlo živo razgovaraju*).

MLADEN (*seti se*): A jes', a ja zaboravio, evo i ovo. (*daje m u listi*)

JEVREM (*uzima i zagleda*): Š ta je ovo? (*Spiri*) Pa je l' ti ka eš 271 glas?

SPIRA : Tako sam uo? K o ti to javlja?

JEVREM (*Mladenu*): Ko je ovo poslao?

M L A D E N : C ena, kafed ija.

SPIRA (*uzeo je pismo iz ruku Jevremovih i gleda*): Pa ovo nije glasova. 0 vo je 113 dinara ra un .

JEVREM (*uzim a ra un na trag*): K akav ra un?

M L A D E N : Pa za pi e i m uziku .

JEVREM : A m a, kakvo pi e? 0 stavite se sad pi a! 0 , ljudi bo ji, spasite m e tog pi a! (*zbuni se*) Eto, sad ne znam ni gde mi je govor?

DANICA: Eto ti ga u ruci!

JEVREM: Jes', boga mi! (*on u jednoj ruci drži govor, a u drugoj ra un zbunio se, as po ne da ita. ra un as govor la ih menja iz ruke u ruku najzad se naljuti, zgužva ra un i baci ga da po ne ita ti govor*) "Poverenje iskazano m i danas, jasan je izraz vaše te nje." Pavka, je l' to m uzika svira? "T e nje da u narodnom e predstavništvu

budu iskreno zastupljene..." I sad našao da mi donese račun?... Pa oni su ve stig li? (*muzika pod samim prozorom spolja velika vika, on prilazi uzbu eno prozoru, brišu i se od znoja*)

IV K O V I (*prilazi svome prozoru*).

NAROD (*spolja*): ivo! (*zatim se uje pojedina no*) Pst! Mir! ujm o! ujm o! ujm o!

GOVORNIK (*spolja*): D ragi brate i izabrani e narodni! Ti uješ odušev ljene usk like naroda, a poraz nasilja i nepravde. Poverenje koje smo ti mi, tvoji bira i danas ovako sjajno manifestovali, opravda eš jedino radom tvojim u Skupštini, radom koji na prvom mestu treba da posvedo i tvoju i našu ljubav prema otad bini! ivo!
ivo!

IV K O V I (*prilazi svome prozoru*).

NAROD : ivo! ivo! ivo! (*muzika svira jedan kra i m arš*)

JEVREM I IV K O V I (*za vreme muzike svaki na svom prozoru klanja se napolje; spolja raznoliki i zbog muzike nerazum ljivi uzvici; kad muzika prestane, po nu obojica jednovrem eno, sam o što Ivkovi govori napamet, a Jevrem ita*): D raga bra o! Poverenje, iskazano mi danas, jasan je izraz vaše te ...

NAROD: Dole! Ua! Ua! Ua! (*na pozornicu lete krompiri, glavice kupusa, jaja, kojima Jevrema narod ga a*)

IV K O V I (*trgne se s'prozora i živo se objašnjava sa onima u njegovoj sobi*).

JEVREM (*pokušava sam da nastavi*): "... vaše te nje da u narodnome predstavništvu ..." (*gužva kaput, hartiju i sve što mu do e pod ruku*)

NAROD: Ua! Ua-a-a-a! Dole! Dole! Dole Proki! Iveno narodni poslanik Ivkovi! Iveno Ivkovi!

DANICA (*žale i oca, hoće da ga odvuče od prozora*):
Otac!

JEVREM (*gurne je, pa bi ipak hteo da nastavi govor*):
Ovaj... vaše te nje...

NAROD: Dole! Dole! Proki! Tuš! Tuš! (*muzika svira, užasan džumbus, bubanj bjebesom u noć diže se paklena dreka*)

DANICA I PAVKA: (*uspevaju da Jevrema odvuču od prozora i nešto mu objašnjavaju, emu se on opire*).

IVKOV I (*za to vreme prišao prozoru*).

NAROD: Iveno Ivkovi! Iveno!

JEVREM (*svojima*): A šta je ovo, pobogu, ljudi? Eno hoće onaj da mi otmе, hoće na silu da mi otmе.

IVKOV I (*govori*): Dragabro! Poverenje, iskazano mi danas, jasan je izraz vaše te nje da u narodnom e predstavništvu budu iskreno zastupljene vaše rodoljubive elje za dobro i napredak naše otadbine...

JEVREM: Gle! Gle! (*u je govor i isto ne veruje, razvija svoju hartiju i prati Ivkovi ev govor*)

IVKOV I : ... Primaju i iz vaših ruku i iz vaših duša to poverenje, ja polazim u Beograd sa vrstom odlukom da te vaše te nje iskreno, istrajno i odlučno zastupam na ovome... (*traži re*) na ovome...

JEVREM (*drečne*): ... svetome mestu...

IVKOV I : ... svetome mestu, koje uja kao vaš predstavnik zauzeti, stara u se da se savesnim radom

odu im vašem poverenju. Hvala vam, brao!

NAROD : ivo! ivo! (*muzika svira jedan marš sve do kraja scene*)

JEVREM (*do epa se kosu*): Pa ovaj ukrao moj govor!... (*odjuri Ivkovi evim vratim a, otklju a ih i u leti u njegovu sobu*) Gospodine... gospodine... (*klone*)... Ništa, hteo sam... upravo... dakle, ti si izabran za narodnog poslanika?

IVKOV I : Ja, gazda-Jevreme.

JEVREM (*vra a se u svoju sobu, a Ivkovi ulazi za njim*): Ama je l' to istina, ljudi? Je l' to istina, Spiro.

IVKOV I : Cela je istina, gazda-Jevreme.

JEVREM: Zar tolike muke?

SPIRINICA: I bruke!

PAVKA : Pa du an.

JEVREM : Pa troškovi... (*Ivkovi u*) Bar kad bi hteo da priznaš polovinu troškova kad si mi oteo mandat.

IVKOV I : Nemogu, jer sad im am troškova oko seobe iz vašeg stana... -

JEVREM : A ti ho eš da se seliš, a? (*prilazi Ivkovi u*) Lepo si govorio, mora ti se priznati da si lepo govorio. (*uzme ga poverljivo*) Razbojni e opozicionarski, dobro si mi se osvetio, pre ja tebi ukrao govor, a sad ti meni...

IVKOV I (*smeje se*): Da, da!

JEVREM : Što ti je, bo e moj, sudbina! Ne u i u Skupštinu kao poslanik al' u i i kao skupštinski tast. (*Ivkovi u*) Ja u pisati govore!...

PAVKA : A du an, Jevreme? - Zar i sad ne eš da se setiš

du ana?

JEVREM : Du ana?... I to je istina... *(posle izvesne borbe)*
Daj mi ključ, Pavka!

NAROD : ivo! ivo!

IVKOV I : *(pojavljuje se na prozoru, i narod kliče, a muzika mnogo burnije svira; Danica kraj njega; Spira i Spirinica nešto se prepiru, što se ne uje od muzike i larme, a Jevrem, držeći u jednoj ruci ključ a u drugoj govor, stao uzbuđen i plaše).*

Zavesa